

Załącznik nr 1 do Zarządzenia nr 45/2023/2024

Dyrektora Szkoły Podstawowej nr 4 im. I. J. Paderewskiego
w Pruszczu Gdańskim z dnia 28 marca 2024 r.

PROCEDURY ZARZĄDZANIA SYTUACJAMI KRYZYSOWYMI W SZKOLE PODSTAWOWEJ NR 4 IM. I. J. PADEREWSKIEGO W PRUSZCZU GDAŃSKIM

Pruszcz Gdański, marzec 2024

Spis treści

Rozdział I Wewnętrzne i zewnętrzne zagrożenia fizyczne	4
1. Zagrożenia zewnętrzne.	4
1.1 Wtargnięcie napastnika (terrorysty) do szkoły.	7
1.2 Podłożenie ładunku wybuchowego.	10
1.3 Podłożenie podejrzanego pakunku.....	11
1.4 Wypadek skażenia biologicznego lub chemicznego szkoły.	11
1.4.3 Szkoła została skażona substancją toksyczną, a zagrożenie zostało wykryte późno, pojawiły się objawy reakcji na substancję.	13
2. Zagrożenia wewnętrzne.	14
2.1 Uczeń sprawiający trudności wychowawcze.....	16
2.2 Uczeń, którego zachowanie uniemożliwia prowadzenie lekcji.....	16
2.3 Uczeń, którego zachowanie zagraża bezpieczeństwu innych.	17
2.4 Uczeń, który stosuje agresję słowną (wulgaryzmy).....	17
2.5 Uczeń obraża nauczyciela lub pracownika szkoły, samowolnie opuszcza szkołę.....	18
2.6 Postępowanie na wypadek wystąpienia agresywnych zachowań w szkole lub tzw. Fali.....	18
2.7 Postępowanie w stosunku do ucznia posiadającego/palącego papierosy / e-papierosy.	20
2.8 Postępowania na wypadek znalezienia w szkole substancji psychoaktywnych.....	21
2.9 Postępowanie na wypadek wystąpienia kradzieży/wymuszenia pieniędzy/ przedmiotów wartościowych.....	24
2.10 Postępowanie na wypadek pedofili w szkole.	25
2.11 Przypadek rozpowszechniania pornografii w szkole przez ucznia.....	26
2.12. Wystąpienie przypadków prostytucji w szkole lub wśród uczniów.	26
2.13. Wystąpienia niepokojących zachowań seksualnych u uczniów	28
2.14. Popętnienia przez ucznia czynu karalnego.	29
2.15. Postępowanie na wypadek ucznia będącego ofiarą czynu karalnego.	30
2.16. Postępowanie w przypadku ucznia zagrożonego demoralizacją.	31
Rozdział II Zagrożenia bezpieczeństwa cyfrowego.....	33

3. Bezpieczeństwo cyfrowe.....	33
3.1 Wypadek wystąpienia zagrożeń bezpieczeństwa cyfrowego.....	34
3.2 Reagowanie w sytuacji cyberprzemocy.....	34
3.3 Naruszenia prywatności dotyczące nieodpowiedniego /niezgodnego z prawem wykorzystania danych osobowych/wizerunku dziecka/pracownika szkoły	40
3.4. <i>Procedura reagowania wobec niebezpiecznych kontaktów – Child grooming.</i>	41
3.5 <i>Nielegalne treści, w szczególności treści pornograficzne z udziałem osoby nieletniej.</i>	43
3.6 <i>Zagrożenia zdrowia dzieci w związku z nadmiernym korzystaniem z Internetu.</i>	45
3.7 <i>Uzależnienie od gier komputerowych.</i>	47
3.8 <i>Nawiązywanie niebezpiecznych kontaktów w Internecie – uwodzenie, zagrożenie pedofilią.</i>	49
3.9 <i>Seksting</i>	51
3.10 <i>Łamanie prawa autorskiego.</i>	53
3.11 <i>Zagrożenia bezpieczeństwa technicznego sieci, komputerów i zasobów online.</i>	56
3.12 <i>Internet challenge.</i>	57
Rozdział III Inne sytuacje kryzysowe.....	60
4. Wagary.....	60
5. Cięża u niepełnoletniej uczennicy.....	61
6. Śmierć ucznia.....	63
6.1 <i>Żałoba po śmierci ucznia (za wyjątkiem śmierci samobójczej).</i>	64
7. Sytuacja podejrzenia o stosowaniu przemocy w rodzinie ucznia.....	65
Rozdział IV Kontakty z mediami	66
Rozdział V Pomoc psychologiczno-pedagogiczna dla uczniów	68

Rozdział I Wewnętrzne i zewnętrzne zagrożenia fizyczne

Procedury reagowania w przypadku wystąpienia wewnętrznych i zewnętrznych zagrożeń fizycznych w szkole

1. Zagrożenia zewnętrzne.

Do najczęściej występujących zewnętrznych zagrożeń fizycznych należą:

- 1) podejrzenie podłożenia ładunku wybuchowego,
- 2) podejrzenie otrzymania podejrzonej przesyłki,
- 3) włamanie do szkoły połączone z kradzieżą,
- 4) agresywne zachowanie ucznia,
- 5) wtargnięcie osoby posiadającej broń,
- 6) wtargnięcie terrorysty do szkoły,
- 7) zagrożenie wybuchem pożaru lub wybuch pożaru,
- 8) zagrożenie wybuchem gazu lub wybuch gazu,
- 9) zagrożenie niebezpiecznymi środkami chemicznymi lub biologicznymi,
- 10) zagrożenie katastrofą budowlaną i zagrożenie siłą żywiołową.

W niemal każdym z powyższych przypadków dochodzi do ogłoszenia alarmu i ewakuacji uczniów oraz personelu szkoły. Sposób ich przeprowadzenia powinien być znany wszystkim, a ćwiczenia w przeprowadzaniu ewakuacji powinny odbywać się raz w roku szkolnym.

Alarm lokalny – ma on na celu zapewnienie bezpieczeństwa w razie zagrożenia życia i zdrowia młodzieży przebywającej na terenie szkoły. Najczęstszymi przyczynami ogłoszenia alarmu w szkole są zagrożenia związane z powstaniem pożaru, a także możliwość rozprzestrzenienia na terenie szkoły niebezpiecznych substancji chemicznych lub ładunków wybuchowych.

Najważniejszym działaniem, jakie należy podjąć w przypadku stwierdzenia zagrożenia, jest:

- 1) jak najszybsze powiadomienie o niebezpieczeństwie wszystkich osób znajdujących się w strefie zagrożenia,
- 2) natychmiastowe podjęcie działań mających na celu ratowanie zdrowia i życia osób zagrożonych. W tym celu korzystamy z sygnału alarmu lokalnego, którym w szkole są trzy sygnały dzwonka, trwające około 10 sekund każdy, następujące bezpośrednio po sobie,
- 3) w wypadku, gdy nastąpiło bezpośrednie zagrożenie życia, nauczyciel sam podejmuje decyzję o ewakuacji, nie czekając na ogłoszenie alarmu.

O ewakuacji **decyduje dyrektor**, który po otrzymaniu meldunku od nauczyciela lub innej osoby zgłaszającej zagrożenie oraz rozpoznaniu sytuacji podejmuje decyzję o zawiadomieniu służb (Policja, straż pożarna) i ogłoszeniu alarmu. W sytuacji braku prądu, sygnał alarmowy może być

ogłaszany za pomocą gwizdka lub dzwonka ręcznego z jednoczesnym komunikatem słownym podawanym przez osoby ogłaszające alarm. Jest to sygnał do natychmiastowego działania dla wszystkich pracowników szkoły oraz do bezwzględnego wykonywania poleceń nauczycieli przez uczniów.

W przypadku wystąpienia zagrożenia bezpieczeństwa fizycznego często niezbędne jest wezwanie

odpowiednich służb drogą telefoniczną. Procedura wezwania powinna odbywać się zgodnie z poniższym schematem:

- 1) wybranie numeru odpowiedniej służby. Po zgłoszeniu się dyżurnego operatora danej służby podanie następujących informacji:
  - a) rodzaj stwierdzonego zagrożenia,
  - b) nazwę i adres szkoły,
  - c) imię i nazwisko oraz pełnioną funkcję,
  - d) telefon kontaktowy,
  - e) zrealizowane dotąd działania w reakcji na zagrożenie,
- 2) potwierdzenie przyjęcia zgłoszenia i zapisanie danych przyjmującego zgłoszenie.

O zagrożeniu należy bezzwłocznie poinformować odpowiednie służby:

- 1) Policja 997
- 2) Straż Pożarna 998
- 3) Pogotowie Ratunkowe 999
- 4) Europejski Telefon Alarmowy obowiązującym na terenie całej Unii Europejskiej 112
- 5) Pogotowie Energetyczne 991
- 6) Pogotowie Gazowe 992
- 7) Pogotowie Ciepłownicze 993
- 8) Pogotowie Wodno-Kanalizacyjne 994
- 9) Wojewódzkie Centrum Zarządzania Kryzysowego 987
- 10) Infolinia policji (połączenie bezpłatne) 800 120 226

Wszystkie działania od tej chwili mają prowadzić do jak najszybszej ewakuacji wszystkich osób znajdujących się na terenie szkoły. Musimy wiedzieć, że od tej chwili bezwzględnie podporządkowujemy się poleceniom osób funkcyjnych. W przypadku uczniów taką osobą jest nauczyciel, z którym w tym momencie mamy zajęcia. Akcją nie może kierować wiele osób, bo prowadzi to tylko do dezorientacji i możliwości wybuchu paniki.

Po rozpoznaniu zagrożenia i dokonaniu oceny sytuacji nauczyciel decyduje o możliwej i najkrótszej drodze ewakuacji z budynku. Uczniowie na polecenie nauczyciela ustawiają się w sposób zorganizowany i kierują się do wskazanego wyjścia ewakuacyjnego. Należy się poruszać po prawej stronie korytarzy i klatek schodowych, wykonując polecenia osób funkcyjnych. Jeżeli alarm zostanie ogłoszony w czasie przerwy, uczniowie powinni skupić się wokół najbliższego stojącego nauczyciela. Po opuszczeniu budynku uczniowie wraz z nauczycielem udają się na miejsce zbiórki. Jeżeli alarm jest ogłoszony w czasie przerwy, to natychmiast udajemy się (jeżeli tylko nie zagraża to naszemu bezpieczeństwu) pod salę, gdzie mamy mieć zajęcia i stamtąd pod opieką nauczyciela postępujemy jak wyżej.

Zbiórka na placu alarmowym służy sprawdzeniu obecności uczniów klas i ustalenia osób nieobecnych. Jest to bardzo istotne dla prowadzenia akcji ratunkowej przez wezwane służby ratownicze.

Najważniejsze zasady, które powinien pamiętać i przestrzegać każdy uczeń z chwilą ogłoszenia alarmu w szkole:

- 1) słuchaj i wykonuj dokładnie polecenia nauczyciela,
- 2) bądź opanowany, nie ulegaj panice,
- 3) po przerwaniu zajęć udaj się na miejsce zbiórki wraz z klasą drogą wskazywaną przez nauczyciela,
- 4) pomagaj osobom słabszym,
- 5) bezwzględnie podporządkowuj się osobom funkcyjnym,
- 6) nie lekceważ zagrożenia, nawet wówczas, gdy nie zagraża ci bezpośrednio.

W przypadku osób niepełnosprawnych bezpieczna ewakuacja powinna uwzględniać rodzaj oraz stopień niepełnosprawności, wiek uczniów i ewentualne wykorzystanie na potrzeby ewakuacji pomocy ze strony innych osób (pracowników, uczniów).

Aby ułatwić ewakuację osób z niepełnosprawnościami trzeba wykorzystać informacje zawarte w procedurach ewakuacji lub instrukcji bezpieczeństwa budynku:

- 1) sporządzenie listy uczniów z różnymi rodzajami niepełnosprawności,
- 2) przystosowanie dróg ewakuacyjnych do poruszania się osób z różną niepełnosprawnością,
- 3) wyznaczenie opiekuna osoby niepełnosprawnej na czas ewakuacji.

Osoby niepełnosprawne ruchowo często są w stanie samodzielnie pokonać drogę do bezpiecznego miejsca. Może to jednak opóźnić czas ewakuacji całej placówki. Warto uwzględnić konieczność przepuszczenia przed osobą niepełnosprawną strumienia ewakuowanych.

Samodzielne pokonywane dróg ewakuacyjnych przez osoby niewidome i niedowidzące powinno być usprawnione poprzez: poziome

znaki fluorescencyjne na podłogach i ścianach, progi i przeszkody w kolorach kontrastujących z barwą ścian i otoczenia oraz oświetlenie ewakuacyjne. Sprawdzonym rozwiązaniem jest organizowanie tzw. grup pomocy koleżeńskiej oraz przydzielanie opiekunów uczniom niewidomym lub niedowidzącym. W pozostałych przypadkach niepełnosprawności aspekt przystosowania dróg ewakuacyjnych należy rozpatrywać indywidualnie.

Przykłady technik ewakuacji osób z niepełnosprawnościami:

- 1) wykorzystanie krzeselka lub wózka inwalidzkiego,
- 2) chwyt strażacki - ratownik przekłada swoją rękę między nogami osoby ratowanej, zaciskając ją na nadgarstku zwisającej ręki ratowanego, kładzie go sobie na barkach. chwyt kończynowy - jeden ratownik staje za głową ratowanego i chwytą go pod pachy, drugi ratownik jest odwrócony do ratowanego plecami i chwytą go pod kolana chwyt na barana - ratowany znajduje się na plecach ratownika, który podtrzymuje go obydwoma rękami za uda,
- 3) chwyt kołyskowy - klasyczny sposób przenoszenia małych dzieci,
- 4) wykorzystanie koca lub innego podobnego rozmiarami materiału,
- 5) ratowanie w ten sposób, by możliwe było ciągnięcie osoby po płaskiej równej powierzchni (ewakuacja osób gdzie nie ma możliwości przyjęcia postawy wyprostowanej).

1.1 Wtargnięcie napastnika (terrorysty¹) do szkoły.

Poniższe rekomendacje odnoszą się do niezbędnej reakcji nauczyciela i dotyczą sytuacji wtargnięcia napastnika z niebezpiecznym narzędziem lub bronią, który strzela do osób znajdujących się na korytarzu i w salach lekcyjnych, tzw. aktywny strzelec.

- 1) Jeżeli nie miałeś szansy na ucieczkę, ukryj się, zamknij drzwi na klucz (*zabarykaduj się*) - szybkie zamknięcie drzwi może uniemożliwić napastnikowi wejście do pomieszczenia i zabicie kolejnych osób.
- 2) Wycisz i uspokój uczniów - wszelkie dźwięki wydostające się z sal lekcyjnych mogą spowodować próbę wejścia napastnika do pomieszczenia lub ostrzelanie sali lekcyjnej przez drzwi czy ścianę.
- 3) Zaopiekuj się uczniami ze SPE² i uczniami, którzy potrzebują pomocy - należy zwrócić szczególną uwagę na dzieci, które specyficznie reagują na stres i mogą mieć problemy z opanowaniem emocji.
- 4) Każ bezwzględnie wyciszyć, wyłączyć telefony - niespodziewane sygnały telefonów mogą zdradzić obecność osób wewnątrz zamkniętych pomieszczeń i zachęcić napastnika do wejścia.

---

¹ Terrorysta – osoba posługująca się bronią, która eliminuje lub próbuje wyeliminować osoby znajdujące się na określonym obszarze, w obiekcie lub budynku

² SPE – specjalne potrzeby edukacyjne

- 5) Poinformuj policję wysyłając informację tekstową - SMS o zaistniałej sytuacji -w przypadku wtargnięcia napastnika do szkoły niezbędnym jest natychmiastowe przekazanie informacji Policji.
- 6) Zasłoń okno, zgaś światło - należy zaciemnić salę aby utrudnić obserwację osób zabarykadowanych w salach lekcyjnych przez osoby współpracujące z napastnikami, a znajdujące się na zewnątrz obiektu szkolnego.
- 7) Nie przemieszczaj się -przemieszczanie się może powodować dźwięki lub cień, który może zostać zauważony przez napastników.
- 8) Stań poniżej linii okien, zejźdź ze światła drzwi - przebywanie w świetle drzwi rzuca cień i może zostać zauważone przez napastników.
- 9) Zejźdź z linii strzału, połóż się na podłodze - z reguły napastnicy strzelają na wysokości około 1 do 1, 5 m. Strzały z broni palnej bez problemu penetrują drzwi i mogą zabić osoby znajdujące się wewnątrz.
- 10) Jeżeli padną strzały, nie krzycz - napastnicy oddając na ślepo strzały przez zamknięte drzwi chcą sprowokować krzyki przerażonych osób i upewnić się czy w salach rzeczywiście nikogo nie ma.
- 11) Nie otwieraj nikomu drzwi - interweniujące oddziały policji w przypadku takiej konieczności same otworzą drzwi. Napastnicy mogą zmusić osoby funkcyjne do przekazania komunikatu, który ma spowodować otwarcie drzwi.
- 12) W przypadku wtargnięcia napastnika do pomieszczenia podejmij walkę, która może być ostatnią szansą na uratowanie życia - w sytuacji obecności aktywnego strzelca jego celem jest zabicie jak największej liczby ludzi. W takiej sytuacji podjęcie walki może dać jedyną szansę na uratowanie życia.

W przypadku bezpośredniego kontaktu z napastnikami, którzy dążą do przejęcia kontroli nad szkołą:

- 1) Wykonuj bezwzględnie polecenia napastnika - wszelkie próby oporu mogą być uznane przez napastników, jako akt agresji i zakończyć się śmiercią zakładników.
- 2) Na żądanie terrorystów oddaj im przedmioty osobiste, np. telefon - wszelkie próby oszukania napastników mogą zakończyć się śmiercią osoby oszukującej.
- 3) Poinformuj, że nie możesz wykonać jakiegoś polecenia - w takim przypadku ewentualne niewykonanie polecenia napastników nie zostanie potraktowane, jako próba oporu.
- 4) Nie patrz terrorystom w oczy, unikaj kontaktu wzrokowego - w takiej sytuacji patrzenie w oczy może zostać uznane za akt prowokacji i agresji.
- 5) Nigdy nie odwracaj się plecami do napastnika - odwracanie plecami może zostać uznane, jako akt agresji czy lekceważenia, utrudnia także orientację w sytuacji.
- 6) Nie zwracaj na siebie uwagi - niezwracanie na siebie uwagi może zwiększyć szansę na uratowanie życia w przypadku, gdy zamachowcy zdecydują się zabić kogoś dla przykładu.

- 7) Nie lekceważ napastnika i nie bądź agresywny - brak szacunku i agresja mogą zostać ukarane przez zamachowców.
- 8) Nie oszukuj terrorysty - oszustwo może zostać potraktowane, jako brak szacunku czy agresji i zostać ukarane.
- 9) Uspokój uczniów, zawsze zwracaj się do nich po imieniu - zwracanie się do uczniów po imieniu pozwala na ich spersonalizowanie, co może spowodować lepsze ich traktowanie przez zamachowców.
- 10) Poinformuj napastnika o uczniach ze schorzeniami - wiedza ta w konsekwencji obniży agresję ze strony zamachowców wobec dzieci, których zachowanie odstaje od reszty.
- 11) Pytaj zawsze o pozwolenie, np. gdy chcesz się zwrócić do uczniów -każda aktywność podjęta bez zgody zamachowców może zostać potraktowana jako akt oporu czy agresji i w konsekwencji ukarana.
- 12) Zawsze korzystaj z dobrej woli terrorysty - nigdy nie wiadomo, kiedy kolejny raz będziemy mogli napić się czy zjeść posiłek.

W przypadku działań antyterrorystycznych podjętych przez Policję:

- 1) Nie uciekaj z miejsca zdarzenia, nie wykonuj gwałtownych ruchów – możesz zostać uznany za terrorystę - policja w trakcie operacji odbijania zakładników nie jest w stanie odróżnić napastników od ofiar.
- 2) Nie próbuj pomagać służbom ratowniczym, dyskutować z nimi - próba pomocy siłom bezpieczeństwa bez ich wyraźnej zgody czy prośby może zostać potraktowane, jako akt agresji.
- 3) Połóż się na podłodze, trzymaj ręce z otwartymi dłońmi najlepiej na wysokości głowy - taka pozycja pozwala widzieć ewentualne niebezpieczne narzędzia będące w posiadaniu zamachowców, którzy wtopili się w szeregi zakładników.
- 4) Słuchaj poleceń i instrukcji grupy antyterrorystycznej, poddawaj się jej działaniom - postawa taka ułatwia działania policji, a także identyfikację zamachowców, którzy próbują się wtopić w szeregi napastników.
- 5) Nie trzyj oczu w przypadku użycia gazów łzawiących - tarcie oczu tylko pogarsza skutki użycia gazu łzawiącego.
- 6) Pytaj o pozwolenie zaopiekowania się swoimi uczniami - wszelkie samowolne działania mogą zostać potraktowane, jako akt agresji i mogą utrudnić akcję ratunkową.
- 7) Odpowiadaj na pytania funkcjonariuszy - policja zbiera kluczowe informacje mające się przyczynić do skutecznej akcji uwolnienia zakładników i identyfikacji zamachowców.
- 8) Bądź przygotowany na traktowanie ciebie, jako potencjalnego terrorysty dopóki twoja tożsamość nie zostanie potwierdzona

- w pierwszej fazie operacji odbijania zakładników policja nie jest w stanie odróżnić zakładników od napastników, którzy często próbują się wtapiać w tłum i uciec z miejsca ataku.
- 9) Po wydaniu polecenia wyjścia – opuść pomieszczenie jak najszybciej, oddal się we wskazanym kierunku - w przypadku interwencji sił bezpieczeństwa należy wykonać polecenia dokładnie tak, jak tego chcą siły interwencyjne.
- 10) Nie zatrzymuj się dla zabrania rzeczy osobistych, zawsze istnieje ryzyko wybuchu lub pożaru - najważniejsze jest uratowanie życia i zdrowia, a dopiero później ratowanie dóbr materialnych.

1.2 Podłożenie ładunku wybuchowego.

Przez materiał wybuchowy rozumiemy związek chemiczny lub mieszaninę kilku związków chemicznych, która jest zdolna w odpowiednich warunkach do gwałtownej reakcji chemicznej i której towarzyszy wydzielenie wielkiej liczby produktów gazowych w postaci wybuchu (detonacji lub deflagracji). Określenie „ładunek materiału wybuchowego” oznacza określoną ilość materiału wybuchowego przygotowanego do wysadzenia.

Otrzymanie informacji o podłożeniu ładunku wybuchowego:

- 1) Prowadząc rozmowę z osobą informującą o podłożeniu ładunku wybuchowego zapamiętaj jak największą ilość szczegółów - uzyskane informacje mogą być istotne dla policji dla identyfikacji sprawcy alarmu.
- 2) **Zapisz natychmiast wszystkie uzyskane lub zapamiętane informacje** - w przypadku stresującej sytuacji po pewnym czasie możesz mieć problemy z przypomnieniem ich sobie.
- 3) Poinformuj niezwłocznie o otrzymaniu zgłoszenia osobę odpowiedzialną w szkole za uruchomienie procedury - osoba odpowiedzialna może zarządzić ewakuację całości personelu szkoły.
- 4) Po usłyszeniu sygnału o podłożeniu ładunku wybuchowego rozpocznij ewakuację zgodnie z planem ewakuacji - ewakuacja musi być rozpoczęta niezwłocznie po ogłoszeniu odpowiedniego sygnału.
- 5) Nie używaj telefonu komórkowego - eksplozja ładunku może zostać zainicjowana falami emitowanymi przez telefon komórkowy.
- 6) Sprawdź, jeżeli możesz, czy w klasie pozostały przedmioty, które nie należą do jej wyposażenia - stwierdzenie obecności nieznanego przedmiotu w klasie może przyspieszyć akcję policji i zminimalizować skutki ewentualnej eksplozji.
- 7) Bezwzględnie wykonuj polecenia osoby kierującej sytuacją kryzysową lub funkcjonariuszy służb - w trakcie uruchomienia procedury niezbędna jest dyscyplina i niezwłoczne wykonywanie wszystkich poleceń osoby kierującej sytuacją kryzysową.
- 8) W miejscu ewakuacji policz wszystkie dzieci i poinformuj osobę odpowiedzialną za kierowanie działaniami kryzysowymi - szybkie sprawdzenie obecności wszystkich dzieci, ułatwi zakończenie ewakuacji całości personelu szkoły.

- 9) Poinformuj rodziców o miejscu odbioru dzieci i drodze dojazdu - informacja ta pozwoli rodzicom na sprawny odbiór dzieci i nie spowoduje blokowania dróg ewakuacyjnych.

1.3 Podłożenie podejrzanego pakunku.

Podejrzany pakunek to przesyłka z ładunkiem wybuchowym lub nieznaną substancją. W przypadku podejrzenia jej otrzymania:

- 1) Odizoluj miejsce znajdowania się podejrzanego pakunku - należy założyć, że podejrzany pakunek jest ładunkiem wybuchowym.
- 2) Nie dotykaj, nie otwieraj i nie przesuwaj podejrzanego pakunku - w przypadku ładunku wybuchowego może on eksplodować w trakcie próby manipulowania.
- 3) Okryj pakunek w przypadku stwierdzenia wydobywania się z niego innej substancji (tylko, jeżeli czas na to pozwala) - okrycie pakunku w przypadku wycieku nieznannej substancji może ograniczyć rozprzestrzenianie się substancji.
- 4) Poinformuj o stwierdzeniu pakunku osobę odpowiedzialną za uruchomienie procedury - osoba odpowiedzialna może zarządzić ewakuację całości personelu szkoły.
- 5) Po usłyszeniu sygnału o podłożeniu ładunku wybuchowego rozpocznij ewakuację zgodnie z planem ewakuacji - ewakuacja musi być rozpoczęta niezwłocznie po ogłoszeniu odpowiedniego sygnału.
- 6) Nie używaj telefonu komórkowego - eksplozja ładunku może zostać zainicjowana falami emitowanymi przez telefon komórkowy.
- 7) Bezwzględnie wykonuj polecenia osoby kierującej sytuacją kryzysową lub funkcjonariuszy służb – w trakcie uruchomienia procedury niezbędna jest dyscyplina i niezwłoczne wykonywanie wszystkich poleceń osoby kierującej sytuacją kryzysową.
- 8) W miejscu ewakuacji policz wszystkie dzieci i poinformuj osobę odpowiedzialną za kierowanie działaniami kryzysowymi - szybkie sprawdzenie obecności wszystkich dzieci, ułatwi zakończenie ewakuacji całości personelu szkoły.
- 9) Poinformuj rodziców o miejscu odbioru dzieci i drodze dojazdu - informacja ta pozwoli rodzicom na sprawny odbiór dzieci i nie spowoduje blokowania dróg ewakuacyjnych.

1.4 Wypadek skażenia biologicznego lub chemicznego szkoły.

Przez zagrożenie chemiczne rozumiemy uwolnienie niebezpiecznych dla ludzi i środowiska pierwiastków chemicznych oraz ich związków, mieszanin lub roztworów występujących w środowisku lub powstałych w wyniku działalności człowieka. Zagrożenie może wynikać także z stosowania broni biologicznej (broń B, broń bakteriologiczna). W broni B ładunki bojowe są wypełnione mikroorganizmami chorobotwórczymi: bakteriami, wirusami, toksynami, grzybami lub pierwotniakami.

Przez zagrożenie chemiczne rozumiemy uwolnienie niebezpiecznych dla ludzi i środowiska pierwiastków chemicznych oraz ich związków, mieszanin lub roztworów występujących w środowisku lub powstałych w wyniku działalności człowieka. Zagrożenie może wynikać także z stosowania broni biologicznej (broń B, broń bakteriologiczna). W broni B ładunki bojowe są wypełnione mikroorganizmami chorobotwórczymi: bakteriami, wirusami, toksynami, grzybami lub pierwotniakami.

1.4.1 Skazenie szkoły (otrzymanie informacji o możliwym skażeniu substancją toksyczną).

Sytuacja, gdy nastąpiło skażenie szkoły (szkoła otrzymuje informację o możliwym skażeniu substancją chemiczną/biologiczną - np. Telefon o zamiarze ataku).

Należy wówczas:

- 1) zaalarmować wszystkich przebywających na terenie szkoły, a osoby przebywające na zewnątrz ewakuować do budynku szkoły przemieszczając się pod wiatr oraz poprzecznie do kierunku wiatru.
- 2) **natychmiast po ogłoszeniu alarmu powiadomić odpowiednie służby** - policję, straż pożarną, pogotowie ratunkowe, kładąc szczególny nacisk na zawarcie w tym powiadomieniu informacji o charakterze potencjalnego ataku.
- 3) w budynku - szkole, zamknąć i uszczelnić okna, drzwi, otwory wentylacyjne, wyłączyć klimatyzację.
- 4) **w miarę możliwości gromadzić podręczne środki ratownicze i odtrutki** - maski pyłowe, gazę, wate, kwas octowy, sok cytrynowy, oliwę jadalną, wodę, wodę utlenioną, mydło, olej parafinowy, środki pobudzające krążenie, spirytus do zmywania skóry.
- 5) przygotować wilgotne tampony do ochrony dróg oddechowych, na wypadek przeniknięcia środka biologicznego lub chemicznych do wnętrza pomieszczeń częsta zmiana tamponu lub nawilżanie go wodą zabezpiecza przed nadmiernym pochłanianiem substancji.
- 6) powstrzymać się od picia, spożywania posiłków, palenia oraz prac wymagających dużego wysiłku.
- 7) do chwili odwołania alarmu lub zarządzenia ewakuacji nie wolno opuszczać uszczelnionych pomieszczeń, przebywać w pobliżu okien i innych otworów wentylacyjnych.
- 8) oczekiwać na pojawienie się odpowiednich służb i postępować zgodnie z otrzymanymi od nich wytycznymi.

1.4.2 Szkoła została skażona substancją toksyczną a zagrożenie zostało wykryte natychmiast.

Należy wówczas:

- 1) nie dotykać i nie wąchać podejrzanych przedmiotów, nie sprzątać proszku, nie ścierać cieczy,
- 2) aby zapobiec rozprzestrzenianiu się substancji, przykryć ją np. kocem,

- 3) pozamykać okna oraz drzwi i wyłączyć klimatyzację, nie dopuścić do przeciągów,
- 4) opuścić pomieszczenie, w którym wykryto/stwierdzono obecność podejranej substancji i nie wpuszczać do niego innych osób,
- 5) powiadomić osobę odpowiedzialną za zarządzanie kryzysowe w szkole -dyrektora, zastępcę dyrektora, osobę upoważnioną przez dyrekcję,
- 6) zaalarmować wszystkie osoby przebywające na terenie szkoły i ewakuować je w rejon ewakuacji, przemieszczając się pod wiatr oraz poprzecznie do kierunku wiatru - rejonów ewakuacji powinno być kilka, znajdujących się w różnych kierunkach od szkoły, gdyż nie znamy kierunku wiatru, z jakiego będzie wiał w czasie zagrożenia. Rejonem ewakuacji powinien być budynek/budynki, a nieotwarta przestrzeń,
- 7) natychmiast po ogłoszeniu ewakuacji powiadomić odpowiednie służby - policja, straż pożarna, pogotowie ratunkowe kładąc szczególny nacisk na zawarcie w tym powiadomieniu informacji o charakterze potencjalnego zagrożenia,
- 8) jeśli miał miejsce kontakt z substancją, należy: umyć dokładnie ręce wodą i mydłem, zdjąć ubranie, które miało kontakt z podejrzaną substancją i włożyć do plastikowego worka,
- 9) po kontakcie z substancją nie wolno: jeść, pić, palić do czasu uzyskania zgody odpowiednich służb - policja, straż pożarna, wyspecjalizowana jednostka zwalczania skażeń i zakażeń,
- 10) w obiekcie – budynku, do którego nastąpiła ewakuacja zamknąć i uszczelnić okna, drzwi, otwory wentylacyjne, wyłączyć klimatyzację,
- 11) sporządzić listę osób, które miały kontakt z podejrzaną substancją albo znalazły się w odległości ok. 5 m od niej, następnie przekazać tę listę policji,
- 12) w miarę możliwości gromadzić podręczne środki ratownicze i odtrutki - maski pyłowe, gazę, watę, kwas octowy, sok cytrynowy, oliwę jadalną, wodę, wodę utlenioną, mydło, olej parafinowy, środki pobudzające krążenie, spirytus do zmywania skóry,
- 13) przygotować wilgotne tampony do ochrony dróg oddechowych, na wypadek przeniknięcia środków biologicznego lub chemicznego do wnętrza pomieszczeń - częsta zmiana tamponu lub nawilżanie go wodą zabezpiecza przed nadmiernym pochłanianiem substancji,
- 14) powstrzymać się od picia, spożywania posiłków, palenia oraz prac wymagających dużego wysiłku,
- 15) oczekiwać na pojawienie się odpowiednich służb i postępować zgodnie z otrzymanymi od nich wytycznymi.

1.4.3 Szkoła została skażona substancją toksyczną, a zagrożenie zostało wykryte późno, pojawiły się objawy reakcji na substancję.

Należy wtedy:

- 1) nie dotykać i nie wąchać podejrzanych przedmiotów, nie sprzątać proszku, nie ścierać cieczy,
- 2) powiadomić osobę odpowiedzialną w szkole za zarządzanie kryzysowe - dyrektora, zastępcę dyrektora, osobę upoważnioną przez dyrekcję,
- 3) przykryć substancję np. kocem, aby zapobiec jej rozprzestrzenianiu się,
- 4) pozamykać okna oraz drzwi i wyłączyć klimatyzację, nie dopuścić do przeciągów,
- 5) opuścić pomieszczenie, w którym wykryto/stwierdzono obecność podejrzanej substancji i nie wpuszczać do niego innych osób,
- 6) ogłosić alarm i wszystkich uczniów, nauczycieli oraz pracowników znajdujących się bezpośrednio poza budynkiem, a przebywających na terenie szkoły ewakuować do wnętrza szkoły,
- 7) natychmiast po ogłoszeniu alarmu powiadomić odpowiednie służby- policję, straż pożarną, pogotowie ratunkowe, kładąc szczególny nacisk na zawarcie w tym powiadomieniu informacji o charakterze potencjalnego zagrożenia,
- 8) w szkole zamknąć i uszczelnić okna, drzwi, otwory wentylacyjne, wyłączyć klimatyzację a budynek szkoły wraz ze wszystkimi obecnymi wewnątrz osobami odizolować od bezpośredniego otoczenia przygotowując się do ewentualnej kwarantanny,
- 9) oczekiwać na pojawienie się odpowiednich służb i postępować zgodnie z otrzymanymi od nich wytycznymi.

2. Zagrożenia wewnętrzne.

Do najważniejszych zagrożeń wewnętrznych w szkole należą: agresywne zachowania ucznia oraz zjawisko tzw. fali, korzystanie przez uczniów z substancji psychoaktywnych, kradzież lub wymuszenia pieniędzy lub przedmiotów wartościowych, pedofilia, pornografia, prostytutka, picie alkoholu, wypadek lub czyn karalny dokonany przez ucznia.

Zagrożeniom w szkole zwykle towarzyszą poprzedzające je lub im towarzyszące widoczne symptomy zachowań uczniów, na podstawie których można je rozpoznać. Ofiary negatywnych działań w szkole zwykle skarżą się na bóle głowy czy brzucha lub na brak apetytu. Często pojawia się pośród nich niechęć do chodzenia do szkoły (wagary) lub całkowita absencja. W rodzinie pojawia się agresja wobec rodzeństwa i rodziców, widoczny niepokój, rozdrażnienie lub lękowe reagowanie na różne sytuacje.

Uczniowie izolują się i szukają samotności. Odbija się to negatywnie na ich wynikach w nauce. Nauczyciele i rodzice powinni zauważyć te zachowania i rozpocząć wyjaśnianie ich przyczyn. Należy pamiętać, że uczniowie na ogół ukrywają, iż stali się ofiarami czynów zabronionych. Przypisują sobie winę za to, co ich spotkało.

Niewłaściwe zachowania uczniów (a w konsekwencji zagrożenia dla bezpieczeństwa w szkole z ich strony) mają wiele przyczyn:

- 1) uwarunkowania osobowościowe sprawcy,
- 2) środowisko pozaszkolne,

- 3) wpływ rodziny, telewizji, Internetu, gier komputerowych,
- 4) środowisko szkolne,
- 5) błędne funkcjonowanie szkoły,
- 6) błędy popełniane przez nauczycieli w procesie kształcenia.
- 7) Sytuacje zagrożenia powstają w szkole, a ich przejawem są:
- 8) systematyczne dokuczanie, wyśmiewanie, ośmieszanie, przezywanie i przemoc fizyczna,
- 9) prezentowanie dominacji wobec innych, chęci podporządkowania ich przy użyciu gróźb i siły,
- 10) spadek zainteresowania nauką,
- 11) niekontrolowane, nieadekwatne do wieku i sytuacji, wybuchy gniewu,
- 12) negatywne nastawienie i agresja wobec dorosłych,
- 13) nieprawidłowe zachowanie się w stosunku do nauczyciela/wychowawcy,
- 14) brak poczucia winy, zadowolenie z własnych negatywnych zachowań,
- 15) prezentacja postaw społecznych: kradzieży, wandalizmu, picia alkoholu, testowania narkotyków,
- 16) przejawianie zachowań agresywnych w stosunku do zwierząt,
- 17) zainteresowanie sytuacjami ukazującymi sceny przemocy,
- 18) ekspresja wyrażana w pracach szkolnych, ukierunkowana na przemoc i agresję,
- 19) nadmierne zainteresowanie funkcjonowaniem grup przestępczych (próbach nawiązania kontaktu),
- 20) rozmowy na tematy związane z bronią, przynoszenie na teren szkoły niebezpiecznych narzędzi.

Rekomendacje dla działań w szkole:

- 1) Nie należy bagatelizować żadnego sygnału świadczącego o fakcie zaistnienia zagrożenia. Należy przeciwdziałać temu zjawisku na możliwie wczesnym etapie jego powstawania.
- 2) Należy dać możliwość uczniowi poinformowania nauczyciela lub pedagoga o zaistniałej sytuacji związanej z czynnością niebezpieczną, budując atmosferę zaufania.
- 3) Należy wyciągać konsekwencje w stosunku do osób dopuszczających się czynów zabronionych.
- 4) W ramach działań profilaktycznych podczas lekcji wychowawczych, przy współpracy z ekspertami i specjalistami, należy informować uczniów o skutkach i konsekwencjach związanych z zagrożeniami w szkole jak i poza nią.
- 5) Należy tworzyć przyjazne środowisko pracy i nauki poprzez sprawiedliwe ocenianie, jasne, czytelne, sprawiedliwe normy, przyjazny nadzór nad uczniami, sprawną organizację życia szkolnego.
- 6) Należy podejmować działania integrujące zespoły klasowe, poznawanie się uczniów, sprzyjające budowie pozytywnych relacji w klasie.

- 7) Należy budować relacje na autorytecie nauczyciela: nauczyciel powinien jasno określić zasady pracy i wymagania wobec uczniów, prowadzić lekcje w sposób zrozumiały, szanować ucznia i udzielać mu wsparcia, sprawować kontrolę w klasie i interweniować w razie zachowania naruszającego normy.
- 8) Należy diagnozować sytuacje w szkole w kontekście występowania zagrożeń wewnętrznych w placówce, przeciwdziałania i usuwania oraz monitorować postępy i efekty wprowadzonych działań.
- 9) Niezbędna jest edukacja profilaktyczna, jako forma merytorycznego wsparcia w zakresie rozwiązywania problemów kierowana do nauczycieli, osób współpracujących z uczniami i rodziców.
- 10) Należy organizować rozmowy, pogadanki i dyskusje z rodzicami.

Na zasadach określonych w Kodeksie Karnym odpowiada osoba, która popełniła czyn zabroniony po ukończeniu 17 lat. Określa to art. 10 par.1 Kodeksu Karnego. Także niektóre czyny osoby, która ukończyła 15 lat rozpatrywane są, jako przestępstwa – określa je szczegółowo art. 10 par.2, KK. Odpowiedzialność przed Sądem Rodzinnym i dla Nieletnich ponoszą osoby, które w chwili popełnienia czynu ukończyły 13 lat, jednak taki czyn nie stanowi przestępstwa, a jedynie jest to czyn karalny, a sprawca podlega stosowaniu środków wychowawczych przewidzianych w ustawie o postępowaniu w sprawach nieletnich. Poniżej opisano procedury postępowania w przypadku wystąpienia w szkole przypadków najczęściej występujących fizycznych zagrożeń wewnętrznych.

2.1 Uczeń sprawiający trudności wychowawcze

Przez ucznia sprawiającego trudności wychowawcze rozumie się takiego, który często przejawia, co najmniej jedno z poniższych zachowań:

- 1) nie reaguje na polecenia nauczyciela lub/i uniemożliwia nauczycielowi prowadzenie zajęć lekcyjnych,
- 2) swoim postępowaniem zagraża bezpieczeństwu innych,
- 3) używa wulgarnego słownictwa,
- 4) samowolnie wychodzi z lekcji,
- 5) lekceważy obowiązki szkolne,
- 6) nie stosuje się do zasad obowiązujących na terenie szkoły.

2.2 Uczeń, którego zachowanie uniemożliwia prowadzenie lekcji.

- 1) Nauczyciel upomina słownie ucznia.
- 2) Nauczyciel podejmuje próbę wyciszenia zachowania poprzez rozmowę z uczniem.
- 3) W przypadku, gdy rozmowa nie skutkuje, nauczyciel poprzez kontakt telefoniczny z sekretariatem, zawiadamia wychowawcę lub pedagoga/psychologa o zaistniałej sytuacji.

- 4) Pedagog/psycholog podejmuje interwencję w klasie.
- 5) Gdy interwencja nie skutkuje, uczeń zostaje odprowadzony do gabinetu pedagoga/psychologa szkolnego.
- 6) Po lekcji nauczyciel zawiadamia o zachowaniu wychowawcę, jeżeli wcześniej nie został on powiadomiony. Nauczyciel wpisuje uwagę uczniowi w dzienniku elektronicznym.
- 7) W przypadku powtarzających się nieprawidłowych zachowań, wychowawca powiadamia rodziców lub opiekunów prawnych ucznia i wymierza mu karę regulaminową, zgodną z zapisem w Statucie Szkoły.

2.3 Uczeń, którego zachowanie zagraża bezpieczeństwu innych.

Nauczyciel bądź pracownik szkoły, będący świadkiem takiego zachowania ucznia, zobowiązany jest do:

- 1) natychmiastowej słownej reakcji na zaistniałą sytuację,
- 2) powstrzymania niewłaściwego zachowania,
- 3) umieszczenia uwagi o postępowaniu ucznia w dzienniku elektronicznym,
- 4) zgłoszenia faktu wychowawcy.

Wychowawca zobowiązany jest do:

- 1) przeprowadzenia rozmowy z uczniem i poinformowaniu go o konsekwencjach niewłaściwego zachowania,
- 2) powiadomienia rodziców lub prawnych opiekunów ucznia o zaistniałej sytuacji. Wychowawca sporządza notatkę służbową z opisem zdarzenia (przechowuje ją w teczce wychowawcy),
- 3) poinformowania o zaistniałej sytuacji pedagoga szkolnego oraz zwrócenia się do psychologa lub pedagoga szkolnego, jeśli niewłaściwe zachowanie ucznia powtarza się. Celem jest ustalenie podłoża trudności i ewentualny wybór formy pomocy dla dziecka.
- 4) W przypadku braku poprawy zachowania ucznia, dyrektor szkoły zgłasza sprawę Policji.

2.4 Uczeń, który stosuje agresję słowną (wulgaryzmy).

- 1) Nauczyciel przeprowadza rozmowę z uczniem w celu wyjaśnienia powodu agresji oraz uświadomienia uczniowi skutków takiego zachowania.
- 2) Nauczyciel wpisuje uwagę do dziennika elektronicznego.
- 3) Nauczyciel o zaistniałej sytuacji powiadamia wychowawcę klasy ucznia.
- 4) Wychowawca przeprowadza rozmowę z uczniem.
- 5) W sytuacji, kiedy uczeń w dalszym ciągu używa wulgaryzmów, przeprowadzona zostaje rozmowa z pedagogiem w obecności rodziców.
- 6) W przypadku braku poprawy zachowania ucznia stosowane są wobec niego kary regulaminowe zawarte w Statucie Szkoły. Jeżeli sytuacja nadal się utrzymuje szkoła zgłasza wniosek do sądu o wgląd w sytuację rodziny.

2.5 Uczeń obraża nauczyciela lub pracownika szkoły, samowolnie opuszcza szkołę.

- 1) Nauczyciel wpisuje uwagę do dziennika elektronicznego.
- 2) Nauczyciel zgłasza problem wychowawcy.
- 3) Wychowawca rozmawia z uczniem na temat niewłaściwego zachowania.
- 4) W przypadku, gdy uczeń obraził nauczyciela lub pracownika szkoły, powinien przeprosić tę osobę.
- 5) Jeśli uczeń przeprosi i obieca poprawę - problem wygasa, ale zachowanie ucznia jest pod obserwacją.
- 6) W przypadku, gdy uczeń wykazuje bierną postawę lub w dalszym ciągu obraża nauczyciela, o zaistniałym fakcie powiadamiani są rodzice. Wychowawca wzywa rodziców do szkoły.
- 7) Jeśli sytuacja, kiedy uczeń obraża nauczyciela lub pracownika szkoły powtarza się, o zaistniałym fakcie powiadamiana jest Policja.

W przypadku samowolnego opuszczenia szkoły lub lekceważenia obowiązków szkolnych przez ucznia nauczyciel, na którego zajęciach miało to miejsce, odnotowuje w e-dzienniku nieobecność ucznia na lekcji. Nauczyciel poprzez przewodniczącego klasy informuje wychowawcę lub pedagoga, lub dyrekcję szkoły o nieobecności ucznia na zajęciach. Wychowawca lub dyrektor telefonicznie zawiadamia rodziców/opiekunów prawnych ucznia. W przypadku braku kontaktu z rodzicami lub opiekunami prawnymi dyrekcja szkoły powiadamia Policję.

2.6 Postępowanie na wypadek wystąpienia agresywnych zachowań w szkole lub tzw. Fali.

Cel	Zapewnienie bezpieczeństwa fizycznego w szkole na wypadek wystąpienia na terenie szkoły zachowań agresywnych, tj. agresji fizycznej i słownej ucznia wobec ucznia lub nauczyciela.
Osoby odpowiedzialne i zarządzanie	Procedura postępowania jest uruchamiana przez osobę, która zauważyła przedmiotowe zachowanie lub której je zgłoszono. O stopniu zaawansowania procedury i podejmowanych w niej krokach decyduje: dyrektor placówki, w przypadku jego nieobecności wicedyrektor lub pedagog szkolny. Czynnościami realizowanymi w trakcie procedury kieruje dyrektor placówki, wicedyrektor lub osoba przez niego wyznaczona.

Sposób postępowania	<p>1. Agresja fizyczna.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Należy bezzwłocznie podjąć działania mające na celu powstrzymanie i wyeliminowanie tego zjawiska. Obowiązkiem każdego pracownika szkoły, który zaobserwował atak agresji fizycznej lub został o nim poinformowany jest przerwanie tego zachowania. Pracownik szkoły powinien w sposób stanowczy 2) i zdecydowany przekazać uczestnikom agresji, że nie wyraża zgody na takie zachowanie. Należy mówić stanowczo, używać krótkich komunikatów. W razie potrzeby należy zadbać o uniemożliwienie dalszego kontaktu między uczniami. 3) Należy powiadomić pielęgniarkę szkolną, pedagoga/psychologa i dyrektora szkoły oraz powiadomić wychowawcę/ów oraz rodziców (opiekunów prawnych) agresora i ofiary. 4) W przypadku zagrożenia życia (stan nieprzytomny) - pielęgniarka, pedagog/psycholog lub dyrektor szkoły wzywa natychmiast karetkę pogotowia, nawet bez uzyskania zgody rodziców (opiekunów prawnych). 5) Opiekę nad uczniem podczas udzielania pomocy medycznej, ale bez możliwości udzielenia zgody na operację, sprawuje osoba wyznaczona przez dyrektora szkoły. Decyzję o dalszym leczeniu dziecka podejmują rodzice (opiekunowie prawni) poszkodowanego. 6) Pedagog szkolny/psycholog szkolny i wychowawcy klas przeprowadzają rozmowy z rodzicami (opiekunami prawnymi) obydwu stron oraz ze sprawcą i ofiarą. Z rozmów sporządzają notatkę. 7) Pedagog/psycholog szkolny powinien udzielić wsparcia ofierze przemocy. 8) W przypadku agresji fizycznej poczucia bezpieczeństwa i wsparcia wymagają również świadkowie ataku. Należy przeprowadzić rozmowę ze świadkami przemocy, wyjaśnić im pojęcie agresji, przypomnieć normy i zasady reagowania na przemoc, ustalić działania w podobnych przypadkach. 9) W przypadku wszczynania kolejnych ataków przez agresora, z widocznymi skutkami pobicia - szkoła może skierować sprawę na Policję, od postępowania której zależą dalsze losy sprawy przemocy. Wobec agresora stosuje się konsekwencje przewidziane w statucie szkoły. <p>2. Agresja słowna.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Należy bezzwłocznie podjąć działania mające na celu powstrzymanie i wyeliminowanie tego zjawiska.
----------------------------	---

	<p>1) Należy powiadomić wychowawcę klasy i/lub dyrektora, pedagoga/psychologa. Wychowawca (pedagog lub psycholog) przeprowadza rozmowę z uczniem mającą na celu wyjaśnienie okoliczności zdarzenia. Rozmowę z ofiarą i agresorem należy przeprowadzić osobno.</p> <p>2) O zaistniałym zdarzeniu należy poinformować rodziców (opiekunów prawnych) uczestników zdarzenia.</p> <p>3) Pedagog/psycholog szkolny powinien udzielić wsparcia ofierze przemocy.</p> <p>4) W poważnych przypadkach np. uzyskania informacji o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu lub przestępstwa ściganego na wniosek poszkodowanego może być powiadamiana Policja.</p> <p>5) Wobec ucznia przejawiającego zachowania agresywne stosuje się konsekwencje przewidziane w statucie lub regulaminie szkoły.</p> <p>3. Wandalizm.</p> <p>1) Należy bezzwłocznie podjąć działania mające na celu powstrzymanie i wyeliminowanie tego zjawiska.</p> <p>2) Należy powiadomić wychowawcę klasy i/lub dyrektora, pedagoga. Wychowawca lub pedagog przeprowadza rozmowę z uczniem mającą na celu wyjaśnienie okoliczności zdarzenia.</p> <p>3) Wychowawca lub pedagog informuje rodziców lub opiekunów ucznia o zdarzeniu.</p> <p>4) Wobec ucznia przejawiającego zachowania mające znamiona wandalizmu stosuje się konsekwencje przewidziane w statucie szkoły.</p>
--	--

2.7 Postępowanie w stosunku do ucznia posiadającego/palącego papierosy / e-papierosy.

- 1) Nauczyciel lub inny pracownik szkoły, który zauważy ucznia z papierosem lub e-papierosem, jest zobowiązany go zarekwirować. Następnie bezzwłocznie informuje wychowawcę klasy ucznia o zaistniałej sytuacji i przekazuje odebrane papierosy.
- 2) Jeżeli uczeń odmówi oddania papierosa lub e-papierosa, należy powiadomić o tym fakcie wychowawcę lub wicedyrektora, którzy są zobowiązani go zarekwirować.
- 3) Wychowawca jest zobowiązany do wpisania uwagi uczniowi. Udziela mu kary regulaminowej. Uczeń zobowiązany jest do przygotowania dziesięciminutowej pogadanki profilaktycznej odnośnie szkodliwości wyrobów tytoniowych i e-papierosów. Przedstawia ją koleżankom i kolegom z oddziału

klasowego w ramach godziny wychowawczej. Wychowawca przekazuje informację o złamaniu regulaminu przez dziecko rodzicom lub prawnym opiekunom, których wzywa do szkoły.

- 4) Podczas spotkania zobowiązuje się rodziców/prawnych opiekunów do szczególnego nadzoru nad dzieckiem oraz przekazuje im zabezpieczone wcześniej papierosy lub e-papierosy. Przeprowadza się z uczniem rozmowę dyscyplinującą w obecności rodziców.
- 5) Po wykonaniu tych czynności wychowawca sporządza notatkę służbową podpisaną przez rodzica na temat zdarzenia, którą umieszcza w swojej dokumentacji.
- 6) Jeśli złamanie zakazu posiadania lub/i palenia papierosów lub e- papierosów na terenie szkoły powtórzy się, wychowawca udziela uczniowi kolejnej kary regulaminowej zgodnie ze statutem szkoły.
- 7) W przypadku uporczywego łamania przez ucznia zakazu posiadania lub/i palenia papierosów lub e-papierosów na terenie szkoły wychowawca ma prawo wnioskować o obniżenie oceny zachowania.
- 8) W przypadku, jeśli powyższe działania nie są skuteczne lub rodzice odmawiają współpracy, Szkoła informuje Sąd Rodzinny o demoralizacji ucznia.

2.8 Postępowania na wypadek znalezienia w szkole substancji psychoaktywnych.

Cel	Zapewnienie zdrowia i bezpieczeństwa fizycznego, psychicznego i emocjonalnego uczniów przebywających w szkole/placówce w sytuacji zagrożeń wewnętrznych, związanych z rozprowadzaniem niebezpiecznych środków odurzających oraz odurzeniem alkoholem, narkotykami lub „dopalaczami”.
Osoby odpowiedzialne za zarządzanie	Dyrektor szkoły, pedagog szkolny/psycholog szkolny
Podstawy uruchomienia procedury	Wystąpienie zagrożenia: rozpowszechnianiem środków odurzających (narkotyków, dopalaczy) lub alkoholu, zdrowia ucznia po użyciu środka odurzającego lub spożycia alkoholu oraz zdrowia ucznia w wyniku wypadku w szkole lub poza nią.
	<p>W przypadku znalezienia podejrzonej substancji odurzającej na terenie szkoły, należy:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Zachować szczególne środki ostrożności. 2) Zabezpieczyć substancję przed dostępem do niej uczniów oraz ew. jej zniszczeniem. 3) Powiadomić dyrektora szkoły, który powiadamia Policję. 4) Ustalić (jeżeli to możliwe), do kogo znaleziona substancja należy. 5) Przekazać policji zabezpieczoną substancję oraz informację o zaistniałej sytuacji.

Sposób działania	<p>W przypadku podejrzenia ucznia o posiadanie środków odurzających należy:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Odizolować ucznia od pozostałych uczniów w klasie. 2) Powiadomić pedagoga/psychologa szkolnego. 3) Powiadomić dyrektora szkoły, dyrektor powiadamia Policję. 4) Zażądać od ucznia w obecności innej osoby/pedagoga przekazania posiadanej substancji. 5) Zażądać od ucznia pokazania zawartości plecaka oraz zawartości kieszeni, 6) Powiadomić rodziców (opiekunów prawnych) ucznia. 7) Poinformować rodziców o obowiązujących procedurach w szkole/placówce. 8) Przeprowadzić z uczniem w obecności rodziców (opiekunów prawnych) rozmowę wyjaśniającą. 9) Objąć ucznia działaniami wychowawczymi i profilaktycznymi. <p>W przypadku rozpoznania stanu odurzenia ucznia alkoholem lub narkotykami:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Powiadomić wychowawcę klasy tego ucznia. 2) Odizolować ucznia od pozostałych uczniów w klasie. 3) Powiadomić pedagoga/psychologa szkolnego. 4) Przekazać ucznia pod opiekę pielęgniarki/pedagoga szkolnego. 5) Powiadomić dyrektora szkoły o zaistniałej sytuacji. 6) Powiadomić rodziców ucznia oraz wezwać ich do szkoły, poinformować rodziców o obowiązującej w szkole procedurze postępowania na wypadek znalezienia w szkole substancji psychoaktywnych. 7) Objąć ucznia działaniami wychowawczymi i profilaktycznymi. 8) Przeprowadzić rozmowę z rodzicami wskazując instytucje mogące służyć pomocą w zaistniałej sytuacji; zobowiązać rodziców do pomocy dziecku w odstąpieniu od odurzania się. <p>W przypadku rozpoznania stanu odurzenia ucznia „dopalaczami”:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Przekazać uzyskaną informację wychowawcy klasy. 2) W momencie rozpoznania odizolować ucznia od pozostałych uczniów w klasie. 3) Poinformować pedagoga/psychologa szkolnego. 4) Przekazać ucznia pod opiekę pielęgniarki/pedagoga szkolnego. 5) Poinformować dyrektora szkoły o zaistniałej sytuacji. 6) Wezwać karetkę pogotowia ratunkowego.
-----------------------------	---

	<p>7) Wezwać do szkoły rodziców/prawnych opiekunów ucznia.</p> <p>8) Przekazać rodzicom informację o obowiązującej procedurze postępowania.</p> <p>9) Przeprowadzić rozmowę z rodzicami oraz z uczniem w ich obecności lub indywidualnie w celu wyciszenia emocji.</p> <p>6) Udzielić pomocy i zobowiązać rodziców do pomocy dziecku w odstąpieniu od odurzania się.</p> <p>7) Opracować działania profilaktyczne lub wychowawcze pracy z dzieckiem.</p> <p>W przypadku odmowy współpracy przez rodziców:</p> <p>1) Szkoła pisemnie powiadamia o zaistniałej sytuacji Sąd Rodzinny lub Policję.</p> <p>2) Powiadomione instytucje wdrażają obowiązujące procedury postępowania.</p> <p>3) Szkoła współpracuje z instytucjami w zakresie pomocy i wsparcia ucznia.</p> <p>4) Szkoła udziela informacji i przekazuje dotychczasowe sposoby postępowania.</p> <p>5) Szkoła współpracuje z Ośrodkiem Wychowawczym, w przypadku, gdy umieszczono w nim ucznia.</p>
<p>Obowiązki pracowników szkoły</p>	<p>Należy:</p> <p>1) Zapoznać się ze skutecznymi działaniami profilaktycznymi.</p> <p>2) Zapoznać się z rodzajami i wyglądem środków odurzających.</p> <p>3) Zapoznać się z symptomami wskazującymi na odurzenie narkotykiem.</p> <p>4) Zapoznać się z symptomami nadużycia alkoholu.</p> <p>5) Zapoznać się ze sposobami zachowania dealerów środków odurzających.</p> <p>6) Prowadzić zajęcia z zakresu zagrożenia zdrowia środkami niebezpiecznymi.</p> <p>7) Realizować projekty edukacyjne o współczesnych zagrożeniach.</p> <p>8) Organizować szkolenia dla rodziców dotyczące zagrożenia zdrowia ich dzieci.</p> <p>9) Prowadzić stałą obserwację uczniów w kontekście ich zdrowia i bezpieczeństwa.</p> <p>10) Rozpowszechniać zakres działań instytucji pomocowych zajmujących się uzależnieniami.</p> <p>11) Zapoznawać się z przepisami obowiązującego prawa w zakresie zdrowia i bezpieczeństwa uczniów.</p> <p>12) Wprowadzać rekomendowane programy dotyczące zdrowia i bezpieczeństwa uczniów (www.programyrekomendowane.pl)</p>

2.9 Postępowanie na wypadek wystąpienia kradzieży/wymuszenia pieniędzy/ przedmiotów wartościowych.

Cel	Celem procedury jest określenie sposobu postępowania na wypadek stwierdzenia w szkole przypadku kradzieży, wymuszenia pieniędzy lub przedmiotów wartościowych, dokonanego przez ucznia.
Osoby odpowiedzialne za zarządzanie	Za uruchomienie i anulowanie procedury oraz kierowanie koniecznymi działaniami odpowiadają kolejno: dyrektor placówki, w przypadku jego nieobecności wicedyrektor, a w przypadku jego nieobecności pedagog/psycholog szkolny.
Sposób działania	<ol style="list-style-type: none"> 1) Kradzież lub wymuszenie przedmiotu znacznej wartości. 2) Osoba, która wykryła kradzież, winna bezzwłocznie powiadomić dyrektora szkoły. 3) Należy przekazać sprawcę czynu (o ile jest znany i przebywa na terenie szkoły) pod opiekę pedagoga szkolnego lub dyrektora szkoły. 4) Należy zabezpieczyć dowody przestępstwa tj. przedmioty pochodzące z kradzieży, wymuszenia i przekazać je policji 5) Należy zażądać, aby uczeń przekazał skradzioną rzecz, pokazał zawartość torby szkolnej i kieszeni oraz przekazał przedmioty budzące podejrzenie, co do ich związku z poszukiwaną rzeczą - w obecności innej osoby (np. wychowawcy klasy, pedagoga szkolnego, psychologa, dyrektora lub innego pracownika szkoły). Pracownik szkoły nie ma prawa samodzielnie wykonać czynności przeszukania odzieży ani teczki ucznia. 6) We współpracy z pedagogiem szkolnym należy ustalić okoliczności czynu i ewentualnych świadków zdarzenia. 7) Dyrektor szkoły winien wezwać rodziców (opiekunów prawnych) sprawcy i przeprowadzić rozmowy z uczniem w ich obecności. Należy sporządzić notatkę z tej rozmowy podpisaną przez rodziców. 8) Należy powiadomić Policję. 9) Sprawca winien dokonać zadośćuczynienia poszkodowanemu w kradzieży.

2.10 Postępowanie na wypadek pedofili w szkole.

Cel	Zapewnienie bezpieczeństwa fizycznego, psychicznego i emocjonalnego uczniów, na wypadek zagrożenia wewnętrznego i zewnętrznego wynikającego z możliwości pojawienia się osób, które psychicznie i fizycznie będą molestowały dzieci i nakłaniały do czynności seksualnych.
Osoby odpowiedzialne	Dyrektor, wicedyrektor szkoły lub osoba wyznaczona w przypadku ich nieobecności.
Sposób działania	<ol style="list-style-type: none"> 1) Należy bezzwłocznie podjąć działania mające na celu powstrzymanie tego zjawiska. 2) W pierwszym kroku po stwierdzeniu zagrożenia należy powiadomić dyrektora oraz pedagoga/psychologa szkolnego 3) W przypadku potwierdzenia informacji o psychicznym lub fizycznym molestowaniu zarówno przez osoby będące częścią społeczności szkolnej jak i w przypadku pojawienia się osób obcych, zaczepiających uczniów, należy bezzwłocznie powiadomić najbliższą placówkę Policji. 4) Dyrektor szkoły powinien przekazać pracownikom szkoły informację o stwierdzonym zagrożeniu. 5) Wychowawcy klas oraz pedagog/psycholog szkolny winni podjąć działania profilaktyczne wśród uczniów w celu wskazania potencjalnego zagrożenia oraz wskazania możliwych form przekazania informacji o osobach, które mogą stwarzać zagrożenie. 6) W przypadku stwierdzenia, że uczeń był molestowany, bezzwłocznie powinni zostać powiadomieni rodzice ucznia oraz Policja. 7) Dyrektor powinien wezwać do szkoły rodziców ucznia 8) Wychowawca lub pedagog/psycholog szkolny przeprowadza indywidualną rozmowę z uczniem. 9) Wychowawca lub pedagog/psycholog szkolny winien przeprowadzić rozmowę z rodzicami ucznia na temat zdarzenia i pozyskanych przez ucznia informacji. 10) Dyrektor szkoły w porozumieniu z rodzicami ustala działania z udziałem psychologa dziecięcego lub pedagoga w celu zapewnienia opieki nad uczennicą/ucznikiem.
Podstawy prawne uruchomienia procedury	Kodeks Karny: art. 197 § 3; art. 200 art. 200 a; art. 200 b;

2.11 Przypadek rozpowszechniania pornografii w szkole przez ucznia.

Cel	Zapewnienie bezpieczeństwa fizycznego, psychicznego i emocjonalnego uczniów, na wypadek zagrożenia wewnętrznego związanego z rozpowszechnianiem materiałów o charakterze pornograficznym.
Osoby odpowiedzialne	Dyrektor, wicedyrektor szkoły lub osoba upoważniona w przypadku ich nieobecności.
Sposób działania	<ol style="list-style-type: none"> 1) W przypadku powzięcia przez nauczyciela/rodzica lub inną osobę informacji o rozpowszechnianiu przez ucznia pornografii w Internecie, w szkole należy bezzwłocznie powiadomić dyrektora szkoły oraz administratora sieci o zaistniałym zdarzeniu. 2) W przypadku, gdy uczeń przekazuje informację o osobach, które pokazywały materiały pornograficzne, konieczne jest zapewnienie anonimowości w celu uniknięcia ewentualnych konsekwencji, które mogą być związane z przemocą skierowaną wobec tego ucznia przez sprawców zdarzenia. 3) Dyrektor szkoły winien przekazać informację o stwierdzonym zagrożeniu pracownikom szkoły. 4) Wychowawca klasy i pedagog szkolny winien podjąć działania profilaktyczne wśród uczniów w celu wskazania zagrożeń, jakie niesie za sobą upublicznianie materiałów o charakterze pornograficznym oraz wskazania możliwych konsekwencji tego typu działań. 5) Dyrektor winien wezwać do szkoły rodziców (opiekunów prawnych) ucznia, który rozpowszechniał materiały pornograficzne. 6) Wychowawca lub pedagog/psycholog szkolny winien przeprowadzić rozmowę z rodzicami/prawnymi opiekunami ucznia sprawcy na temat zdarzenia.

2.12. Wystąpienie przypadków prostytucji w szkole lub wśród uczniów.

Cel	Zapewnienie bezpieczeństwa fizycznego, psychicznego i emocjonalnego uczniów, na wypadek zagrożenia wewnętrznego związanego z prostytucją w szkole lub wśród uczniów.
Osoby odpowiedzialne	Dyrektor lub wicedyrektor szkoły, a w przypadku ich nieobecności – osoba przez nich upoważniona.
Sposób działania	W przypadku otrzymania informacji o sytuacji, w której uczeń był świadkiem czynności mogących mieć znamiona prostytucji, nauczyciel/pracownik przyjmujący zawiadomienie powinien powiadomić o zaistniałym wydarzeniu dyrektora szkoły.

- 1) W przypadku uzyskania informacji, że uczeń, który nie ukończył 18 lat, uprawia nierząd, bądź przejawia inne zachowania świadczące o demoralizacji, nauczyciel powiadamia wychowawcę klasy, który powinien wezwać do szkoły rodziców (opiekunów prawnych) ucznia.
- 2) W przypadku stwierdzenia przez pracownika/nauczyciela, że uczeń/uczennica świadomie lub nie, dopuszczał się czynności, które mogłyby być uznane za prostytuowanie się, powinien wezwać do szkoły rodziców (opiekunów prawnych) ucznia.
- 3) Wychowawca winien przeprowadzić rozmowę z rodzicami oraz z uczniem, w ich obecności. W przypadku potwierdzenia informacji, zobowiązuje ucznia do zaniechania negatywnego postępowania, rodziców zaś bezwzględnie do szczególnego nadzoru nad dzieckiem. W toku interwencji profilaktycznej można zaproponować rodzicom skierowanie dziecka do specjalistycznej placówki i udział dziecka w programie terapeutycznym.
- 4) Jeżeli rodzice (opiekunowie prawni) ucznia odmawiają współpracy lub nie stawiają się do szkoły, a nadal z wiarygodnych źródeł napływają informacje o przejawach demoralizacji ich dziecka, dyrektor szkoły winien pisemnie powiadomić o zaistniałej sytuacji sąd rodzinny lub policję (specjalistę ds. nieletnich).
- 5) W sytuacji, gdy szkoła wykorzystwała wszystkie dostępne jej środki oddziaływań wychowawczych (rozmowa z rodzicami, ostrzeżenia ucznia, spotkania z pedagogiem, psychologiem), a ich zastosowanie nie przynosi oczekiwanych rezultatów, dyrektor szkoły winien powiadomić sąd rodzinny lub policję. Dalszy tok postępowania leży w kompetencji tych instytucji.
- 6) Jeżeli postępowanie świadczące o demoralizacji przejawia uczeń, który ukończył 18 lat, a nie jest to udział w działalności grup przestępczych, czy popełnienie przestępstwa, to postępowanie nauczyciela powinno być określone przez statut i/lub regulamin szkoły.
- 7) W przypadku uzyskania informacji o popełnieniu przez ucznia, który ukończył 17 lat, przestępstwa ściganego z urzędu lub jego udziału w działalności grup przestępczych, zgodnie z art. 304 § 2 kodeksu karnego, dyrektor szkoły jest obowiązany niezwłocznie zawiadomić o tym prokuratora lub policję.

	<p>8) Wychowawca lub pedagog/psycholog szkolny winien przeprowadzić rozmowę z rodzicami (opiekunami prawnymi) ucznia sprawcy na temat zdarzenia.</p> <p>9) Dyrektor szkoły w porozumieniu z rodzicami (opiekunami prawnymi) ustala konieczność podjęcia działań z udziałem psychologa dziecięcego w celu zapewnienia opieki nad uczniem/uczennicą, którzy świadomie lub nie dopuszczali się czynności, które mogłyby być uznane za prostytuowanie się.</p>
Podstawy prawne uruchomienia procedury	Kodeks Karny: art. 18 § 3, art. 203, art. 204.

2.13. Wystąpienia niepokojących zachowań seksualnych u uczniów .

Cel	Zapewnienie bezpieczeństwa fizycznego, psychicznego i emocjonalnego uczniów, na wypadek zagrożenia wewnętrznego związanego z uczniami z zachowaniami o charakterze seksualnym.
Osoby odpowiedzialne	Dyrektor, wicedyrektor szkoły lub osoba upoważniona w przypadku ich nieobecności.
Sposób działania	<ol style="list-style-type: none"> 1) Nauczyciel lub inny pracownik szkoły pracownik powinien powiadomić wychowawcę klasy i/lub pedagoga/psychologa szkolnego o przypadkach niepokojących zachowań seksualnych uczniów w szkole, a jeżeli jest ich świadkiem, żąda od ucznia zaprzestania czynności i podejmuje z nim rozmowę wychowawczą. 2) W przypadku, gdy uczeń przekazuje nauczycielowi informację o niepokojących zachowaniach seksualnych, konieczne jest zapewnienie anonimowości w celu uniknięcia ewentualnych konsekwencji, które mogą być związane z przemocą skierowaną wobec tego ucznia przez uczniów, którzy brali czynny udział w tego typu zachowaniach. 3) Wychowawca lub pedagog/psycholog szkolny przeprowadza rozmowę z uczniem oraz informuje o zaistniałym zdarzeniu rodziców ucznia. 4) Jeżeli przeprowadzenie rozmowy z uczniem nie jest wystarczające dla zmiany jego zachowania, wychowawca, pedagog lub psycholog szkolny przekazuje rodzicom informację o zachowaniu ich dziecka, zobowiązując ich jednocześnie do szczególnego nadzoru nad nim

	<p>5) Wychowawca wzywa rodziców (opiekunów prawnych) ucznia i przeprowadza rozmowę, zobowiązując ich do szczególnego nadzoru nad dzieckiem. Ustala z rodzicami dalsze wspólne postępowanie w tej sprawie.</p> <p>6) W sytuacji kiedy rodzice odmawiają współpracy lub nie reagują na wezwanie lub gdy szkoła wykorzysta dostępne jej metody i nie przynoszą one spodziewanych efektów (a zachowanie ucznia wskazuje na znaczny stopień demoralizacji), dyrektor szkoły pisemnie powiadamia Sąd Rejonowy Wydział Rodzinny i Nieletnich lub policję – Wydział ds. Nieletnich.</p> <p>7) Gdy zachowanie ucznia może świadczyć o popełnieniu przez niego przestępstwa, pedagog/psycholog szkolny w porozumieniu z dyrektorem zawiadamia o zajściu rodziców (opiekunów prawnych) ucznia, najbliższą jednostkę policji, Pedagog dokumentuje całe zdarzenie, sporządzając notatkę służbową.</p> <p>8) Jeżeli postępowanie świadczące o demoralizacji przejawia uczeń, który ukończył 18 lat, a nie jest to udział w działalności grup przestępczych, czy popełnienie przestępstwa, to postępowanie nauczyciela powinno być określone przez statut i/lub regulamin szkoły.</p> <p>9) W przypadku uzyskania informacji o popełnieniu przez ucznia, który ukończył 17 lat, przestępstwa ściganego z urzędu lub jego udziału w działalności grup przestępczych, zgodnie z art. 304 § 2 kodeksu karnego, dyrektor szkoły, jako przedstawiciel instytucji jest obowiązany niezwłocznie zawiadomić o tym prokuratora lub Policję.</p>
--	---

2.14. Popętnienia przez ucznia czynu karalnego.

Cel	Zapewnienie bezpieczeństwa fizycznego w szkole na wypadek popełnienia przez ucznia czynu karalnego oraz udzielenie pomocy uczniowi – sprawcy czynu karalnego.
Osoby odpowiedzialne	Dyrektor, wicedyrektor szkoły lub osoba upoważniona w przypadku ich nieobecności.
Sposób działania	<p>1) Osoba będąca świadkiem zobowiązania jest do powiadomienia dyrektora szkoły.</p> <p>2) Dyrektor szkoły odpowiada za ustalenie okoliczności czynu i ewentualnych świadków zdarzenia</p>

	<p>3) W przypadku, gdy sprawca jest znany i przebywa na terenie szkoły, wyznaczone osoby winny zatrzymać i przekazać go dyrektorowi szkoły lub pedagogowi szkolnemu pod opiekę.</p> <p>4) Dyrektor szkoły winien powiadomić rodziców (opiekunów prawnych) ucznia o zaistniałym przypadku.</p> <p>5) Dyrektor szkoły jest zobowiązany do niezwłocznego powiadomienia policji w przypadku, gdy sprawa jest poważna lub w przypadku, gdy nieletni sprawca nie jest uczniem szkoły. Do jego obowiązków należy także zabezpieczenie ewentualnych dowodów lub przedmiotów pochodzących z przestępstwa i przekazanie ich Policji.</p>
<p>Podstawy prawne uruchomienia procedury</p>	<p>Przypadek dotyczy czynów zabronionych przez ustawę o postępowaniu w sprawach nieletnich rozumianych, jako przestępstwo, przestępstwo skarbowe albo wykroczenie określone w artykułach:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) art. 50a – posiadanie noża, maczety lub innego podobnie niebezpiecznego przedmiotu w miejscu publicznym, 2) art. 51 – zakłócenie spokoju lub porządku publicznego, 3) art. 69 – umyślne niszczenie, uszkodzanie, usuwanie znaków, 4) art. 74 – niszczenie, uszkodzanie, usuwanie znaków ostrzegawczych, 5) art. 76 – rzucanie przedmiotami w pojazd mechaniczny, 6) art. 85 – samowolne ustawianie, niszczenie, uszkodzanie znaków, 7) art. 87 – prowadzenie pojazdu w stanie po użyciu alkoholu, 8) art. 119 – kradzież lub przywłaszczenie, 9) art. 122 – paserstwo, czyli nabycie mienia, wiedząc o tym, że pochodzi ono z kradzieży, 10) art. 124 – niszczenie lub uszkodzanie cudzej rzeczy, 11) art. 133 – spekulacja biletami, 12) art. 143 – utrudnianie lub uniemożliwianie korzystania z urządzeń użytku publicznego.

2.15. Postępowanie na wypadek ucznia będącego ofiarą czynu karalnego.

<p>Cel</p>	<p>Zapewnienie bezpieczeństwa fizycznego w szkole na wypadek zidentyfikowania ucznia będącego ofiarą czynu karalnego oraz udzielenie mu pomocy.</p>
<p>Osoby odpowiedzialne</p>	<p>Dyrektor, wicedyrektor szkoły lub osoba upoważniona w przypadku ich nieobecności.</p>

Sposób działania	<ol style="list-style-type: none"> 1) Osoba, która dostrzegła zagrożenie, winna udzielić ofierze czynu karalnego pierwszej pomocy (przedmedycznej), bądź wezwać lekarza, w przypadku, kiedy ofiara doznała obrażeń. Następnie świadek powinien powiadomić o sytuacji dyrektora szkoły. 2) Obowiązkiem dyrektora szkoły jest niezwłoczne powiadomienie rodziców ucznia - ofiary czynu karalnego. 3) Następnie dyrektor szkoły winien niezwłocznie wezwać policję, szczególnie w przypadku, kiedy istnieje konieczność profesjonalnego zabezpieczenia śladów przestępstwa, ustalenia okoliczności i ewentualnych świadków zdarzenia. 4) W dalszej kolejności ofiara czynu karalnego powinna otrzymać pomoc, wsparcie psychologiczne.
Podstawy prawne uruchomienia procedury	Sytuacja, w której uczeń stał się ofiarą czynu karalnego, zabronionego przez ustawę o postępowaniu w sprawach nieletnich.

2.16. Postępowanie w przypadku ucznia zagrożonego demoralizacją.

Cel	Przeciwdziałanie demoralizacji dzieci i młodzieży.
Rodzaj zagrożenia objętego procedurą	<u>Demoralizacja</u> jest negatywnym nastawieniem wobec obowiązujących norm i oczekiwań społecznych i stanowi przejaw niedostosowania społecznego. Za przejawy demoralizacji uważa się zachowania takie jak wandalizm, używanie wulgarnego słownictwa, wagarowanie, ucieczki z domu, przedwczesne podejmowanie życia seksualnego, zażywanie narkotyków, palenie papierosów i spożywanie alkoholu. Zachowania te, z wyjątkiem zachowań noszących znamiona czynów zabronionych, muszą mieć charakter powtarzalny, by można było uznać je za przejaw demoralizacji.
Osoby odpowiedzialne	Dyrektor, wicedyrektor szkoły lub osoba upoważniona w przypadku ich nieobecności, wychowawca, pedagog i psycholog szkolny.
Sposób działania	<ol style="list-style-type: none"> 1) Nauczyciel/wychowawca przeprowadza z uczniem rozmowę na temat jego zachowania. 2) Informuje rodziców/opiekunów prawnych pisemnie przez e-dziennik o niewłaściwym zachowaniu dziecka. Zobowiązuje rodziców do przeprowadzenia rozmowy wychowawczej z dzieckiem. 3) Pedagog szkolny przeprowadza rozmowę wychowawczą z uczniem, przedstawia konsekwencje wynikające z dalszego niewłaściwego postępowania. Zobowiązując ucznia do poprawnego zachowania.

	<p>4) W sytuacji, gdy zachowanie ucznia w dalszym ciągu budzi niepokój, wychowawca informuje o tym pedagoga szkolnego oraz dyrektora szkoły.</p> <p>5) Pedagog szkolny wzywa do szkoły rodziców ucznia/prawnych opiekunów i informuje ich o problemach wynikających z zachowania ucznia. Jeśli jest to uzasadnione, proponuje rodzicom przeprowadzenie diagnozy dziecka w poradni psychologiczno-pedagogicznej. Diagnozuje sytuację szkolną i rodzinną ucznia. Zobowiązuje się rodziców/prawnych opiekunów ucznia do szczególnego nadzoru nad dzieckiem.</p> <p>6) W przypadku ponownego łamania przez ucznia norm społecznych (lub jeśli zachodzi taka potrzeba, w przypadku pierwszego incydentu) zostaje zwołany zespół oddziałowy, na którym omówione zostaną dalsze kroki postępowania w ramach planu naprawczego oraz kary statutowe.</p> <p>7) W sytuacji, gdy nieletni wykazuje przejawy demoralizacji, dopuścił się czynu karalnego na terenie szkoły, bądź nie realizuje obowiązku szkolnego lub obowiązku nauki, dyrektor szkoły może, za zgodą rodziców albo opiekuna ucznia oraz ucznia, zastosować, jeżeli jest to wystarczające, środek oddziaływania wychowawczego w postaci: pouczenia, ostrzeżenia ustnego albo ostrzeżenia na piśmie, przeproszenia pokrzywdzonego, przywrócenia stanu poprzedniego, wykonania określonych prac porządkowych (rodzaj prac porządkowych ustalany będzie w trakcie posiedzenia zespołu oddziałowego, stosownie do danej sytuacji).</p> <p>8) W przypadku braku zainteresowania ze strony rodziców współpracą ze szkołą na rzecz dziecka lub braku poprawy w zachowaniu ucznia, pedagog szkolny w porozumieniu z dyrektorem szkoły pisemnie powiadamia o zaistniałej sytuacji Sąd Rodzinny lub Policję (specjalistę do spraw nieletnich).</p> <p>9) Dyrektor ma obowiązek zawiadomienia sądu rodzinnego o demoralizacji, popełnieniu czynu zabronionego lub braku realizacji obowiązku szkolnego oraz nauki w przypadku, kiedy rodzic/opiekun prawny ucznia lub uczeń nie wyrazi zgody na propozycję zastosowania środków oddziaływania wychowawczego.</p>
<p>Podstawy prawne uruchomienia procedury</p>	<p>Ustawa z dnia 9 czerwca 2022 r. o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich (Dz. U. 2022, poz. 1700)</p>

Rozdział II Zagrożenia bezpieczeństwa cyfrowego

Sposoby reagowania w przypadku wystąpienia w szkole zagrożeń bezpieczeństwa cyfrowego.

3. Bezpieczeństwo cyfrowe.

Media społecznościowe stały się jednym z podstawowych źródeł poznawania ludzi i świata. W dzisiejszych czasach niemalże nie można wyobrazić sobie funkcjonowania bez możliwości korzystania z Internetu. W sieci można znaleźć wiele informacji, zarówno cennych jak i bezwartościowych. Niestety przestrzeń wirtualna może być coraz większym zagrożeniem.

Uczniowie, posługujący się na co dzień komunikatorami i Internetem, mają trudność w odróżnianiu informacji prawdziwych od fałszywych. Może to narażać na wiele sytuacji, prowadzących do tak drastycznych skutków, jak utrata zdrowia a nawet życia. Młodzież i dzieci mogą starać się naśladować niewłaściwe wzorce zachowań, począwszy od szkodliwej diety, skończywszy na samookaleczeniach i próbach samobójczych.

Badania i działania diagnostyczne prowadzone przez nauczycieli i specjalistów skupiają się na identyfikacji uczniów, uzależnionych od mediów społecznościowych, a przez to bardziej podatnych na wpływy. Nauczyciele polegają na obserwacji zachowania dzieci i młodzieży oraz na sygnałach od rodziców podopiecznych. Dzieci, które zbyt często wchodzą w wirtualną rzeczywistość, intensywnie utożsamiają się z urojonym światem. Prowadzi to do wyobcowania ze świata realnego, utraty umiejętności komunikowania się w grupach społecznych, braku umiejętności inicjowania i podtrzymywania kontaktów międzyludzkich. Tacy uczniowie zauważalnie ograniczają lub rezygnują z aktywności, niezwiązanych z Internetem. Takie postępowanie najczęściej prowadzi do poczucia osamotnienia a w skrajnych przypadkach może stać się przyczyną depresji.

Rekomendacje dla działań szkoły:

Nauczyciele i specjaliści, w trakcie realizacji swoich obowiązków, zobligowani są do aktywnego zapobiegania wystąpieniu nieprawidłowych zachowań uczniów, także tych związanych z nadmiernym lub nieprawidłowym korzystaniem z Internetu.

1. Egzekwowanie obowiązujących „dni analogowych”.
2. Zakaz korzystania z telefonu podczas lekcji bez wyraźnego wskazania nauczyciela.
3. Posługiwanie się nieprawdziwymi informacjami z Internetu lub wręcz przepisywanie całych treści bez weryfikacji, powinno być zauważone i przeanalizowane przez nauczyciela. W przypadku wystąpienia takiej sytuacji, należy rozważyć ponowne opracowanie zadanych treści.
4. W ramach działań profilaktycznych zaleca się, aby podczas godzin wychowawczych poruszana była tematyka wpływu mediów społecznościowych na kształtowanie relacji rówieśniczych, właściwego sposobu reagowania na „hejt” w mediach społecznościowych, alternatywnych sposobów spędzania wolnego czasu bez stosowania cyfrowych urządzeń multimedialnych,

odpowiedzialności karnej, wynikającej z łamania prawa związanego z nieprawidłowym korzystaniem z mediów społecznościowych. Zajęcia tego typu powinny kształtować „miękkie kompetencje medialne

i cyfrowe”. Mogą one dotyczyć tworzenia własnego wizerunku cyfrowego, współpracy grupowej przez sieć, skutecznego szukania informacji, bezpieczeństwa w sieci.

5. W ramach działań profilaktycznych warto powołać Zespół Bezpieczeństwa Cyfrowego, który może stanowić podzespół Szkolnego Zespołu ds. Bezpieczeństwa. Byłby on odpowiedzialny za stworzenie Szkolnego Planu Bezpieczeństwa Cyfrowego. W ramach tego programu wskazane byłoby zorganizowanie następujących działań profilaktycznych:

- 1) zorganizowanie spotkań z ekspertem tematyki korzystania z Internetu (edukatorem, informatykiem, policjantem),
- 2) organizacja dnia bezpieczeństwa cyfrowego w szkole – wydarzenie dla całej społeczności szkolnej, otwartego na współudział rodziców/opiekunów prawnych uczniów,
- 3) organizacja zajęć pozalekcyjnych dla uczniów o tematyce informatycznej, np. programowanie, robotyka, projektowanie graficzne.

3.1 Wypadek wystąpienia zagrożeń bezpieczeństwa cyfrowego.

Wyróżniono 9 podstawowych zagrożeń bezpieczeństwa cyfrowego w środowisku szkolnym, którym przypisano opracowane według jednego standardu opisu procedury reagowania.

3.2 Reagowanie w sytuacji cyberprzemocy.

1. Ujawnienie przypadku cyberprzemocy.

Informacja o tym, że w szkole miała miejsce cyberprzemoc, może pochodzić z różnych źródeł. Osobą zgłaszającą fakt prześladowania może być poszkodowany uczeń, jego rodzice lub inni uczniowie – świadkowie zdarzenia, nauczyciele.

Procedura interwencyjna:

- 1) udzielenie wsparcia ofierze przemocy;
- 2) zabezpieczenie dowodów i ustalenie okoliczności zdarzenia;
- 3) wyciągnięcie konsekwencji wobec sprawcy przemocy oraz praca nad zmianą postawy ucznia.

2. Ustalenie okoliczności zdarzenia.

- 1) Jeśli wiedzę o zajściu posiada nauczyciel niebędący wychowawcą, powinien przekazać informację wychowawcy klasy, który informuje o fakcie pedagoga szkolnego i dyrektora.
- 2) Pedagog szkolny i dyrektor wspólnie z wychowawcą powinni dokonać analizy zdarzenia i zaplanować dalsze postępowanie. Do zadań szkoły należy także ustalenie okoliczności zdarzenia i ewentualnych świadków.

- 3) Warto zadbać o udział nauczyciela informatyki w procedurze interwencyjnej, szczególnie na etapie zabezpieczania dowodów i ustalania tożsamości sprawcy cyberprzemocy.

3. Zabezpieczenie dowodów.

- 1) Wszelkie dowody cyberprzemocy powinny zostać zabezpieczone i zarejestrowane. Należy zanotować datę i czas otrzymania materiału, treść wiadomości oraz, jeśli to możliwe, dane nadawcy (nazwę użytkownika, adres e-mail, numer telefonu komórkowego itp.) lub adres strony www, na której pojawiły się szkodliwe treści czy profil.
- 2) Takie zabezpieczenie dowodów nie tylko ułatwi dalsze postępowanie dostawcy usługi (odnalezienie sprawcy, usunięcie szkodliwych treści z serwisu), ale również stanowi materiał, z którym powinny się zapoznać wszystkie zaangażowane w sprawę osoby: dyrektor i pedagog szkolny, rodzice, a wreszcie policja, jeśli doszło do złamania prawa.

4. Identyfikacja sprawcy.

Świadkowie – inni uczniowie odwiedzający „obraźliwe” strony mogą posiadać informacje na temat ich autora, mogą też zidentyfikować numer telefonu komórkowego sprawcy, jeśli nie jest on zastrzeżony. Kontakt z dostawcą usługi internetowej – może on nie tylko zablokować konto agresora lub usunąć szkodliwe treści, ale także podać dane sprawcy cyberprzemocy. Dane takie nie mogą być jednak udostępniane osobom prywatnym. Aby je pozyskać, konieczny jest kontakt z Policją.

Kontakt z operatorem sieci komórkowej w przypadku, gdy numer telefonu sprawcy jest zastrzeżony – może on podjąć kroki w kierunku ustalenia sprawcy, jeśli otrzyma dane o dacie i godzinie rozmowy. Również w tym przypadku operator może udostępnić te dane tylko Policji.

Gdy ustalenie sprawcy nie jest możliwe, należy skontaktować się z dostawcą usługi w celu usunięcia z sieci kompromitujących lub krzywdzących materiałów. Do podjęcia takiego działania zobowiązuje administratora serwisu art. 14 Ustawy z dnia 18 lipca 2002 r. o świadczeniu usług drogą elektroniczną.

W przypadku, gdy zostało złamane prawo, a tożsamości sprawcy nie udało się ustalić należy bezwzględnie skontaktować się z Policją.

5. Działania wobec sprawcy cyberprzemocy

Gdy sprawca cyberprzemocy jest znany i jest on uczniem szkoły, pedagog szkolny pełniący w szkole rolę koordynatora działań wychowawczych wobec uczniów wymagających szczególnej uwagi powinien podjąć dalsze działania: rozmowę z uczniem-sprawcą przemocy o jego zachowaniu:

- 1) Celem rozmowy powinno być ustalenie okoliczności zajścia, wspólne zastanowienie się nad jego przyczynami i poszukanie rozwiązania sytuacji konfliktowej;
- 2) Sprawca powinien otrzymać jasny i zdecydowany komunikat o tym, że szkoła nie akceptuje żadnych form przemocy;

- 3) Należy omówić z uczniem skutki jego postępowania i poinformować o konsekwencjach regulaminowych, które zostaną wobec niego zastosowane;
- 4) Sprawca powinien zostać zobowiązany do zaprzestania swojego działania i usunięcia z sieci szkodliwych materiałów; ważnym elementem rozmowy jest też określenie sposobów zadośćuczynienia wobec ofiary cyberprzemocy;
- 5) Jeśli w zdarzeniu brała udział większa grupa uczniów, należy rozmawiać z każdym z nich z osobna, zaczynając od lidera grupy;
- 6) Nie należy konfrontować sprawcy i ofiary cyberprzemocy.
- 7) Należy powiadomić rodziców sprawcy i omówić z nimi zachowania dziecka:

Rodzice sprawcy powinni zostać poinformowani o przebiegu zdarzenia i zapoznani z materiałem dowodowym, a także z decyzją w sprawie dalszego postępowania i podjętych przez szkołę środków dyscyplinarnych wobec ich dziecka. W miarę możliwości należy starać się pozyskać rodziców do współpracy i ustalić jej zasady. Warto wspólnie z rodzicami opracować projekt kontraktu dla dziecka, określającego zobowiązania ucznia, rodziców i przedstawiciela szkoły oraz konsekwencje nie przestrzegania przyjętych wymagań i terminy realizacji zadań zawartych w umowie.

6. Objęcie sprawcy opieką psychologiczno-pedagogiczną:

Praca ze sprawcą powinna zmierzać w kierunku pomocy uczniowi w zrozumieniu konsekwencji swojego zachowania, w zmianie postawy i postępowania ucznia, w tym sposobu korzystania z nowych technologii. Jeśli szkoła posiada odpowiednie warunki, pomoc psychologiczna może być udzielona sprawcy na terenie szkoły. W uzasadnionym przypadku można w toku interwencji zaproponować uczniowi (za zgodą rodziców) skierowanie do specjalistycznej placówki i udział w programie terapeutycznym.

7. Zastosowanie środków dyscyplinarnych wobec sprawcy cyberprzemocy

Cyberprzemoc powinna podlegać sankcjom określonym w wewnętrznych przepisach szkoły. Szkoła może tu stosować konsekwencje przewidziane dla sytuacji „tradycyjnej” przemocy. Warto jednak rozszerzyć repertuar dostępnych środków, np. zakaz udziału w wycieczce klasowej.

Należy pamiętać, iż celem sankcji wobec sprawcy jest:

- 1) Zatrzymanie przemocy i zapewnienie poczucia bezpieczeństwa poszkodowanemu uczniowi;
- 2) Wzbudzenie refleksji na temat swojego zachowania, zrozumienie krzywdy, jaką spowodował i powstrzymanie przed podobnym zachowaniem w przyszłości;
- 3) Pokazanie społeczności szkolnej, że cyberprzemoc nie będzie tolerowana i że szkoła jest w stanie efektywnie zareagować w tego rodzaju sytuacji.

- a. Podejmując decyzję o rodzaju kary, należy wziąć pod uwagę:

- 4) Rozmiar i rangę szkody – czy materiał został upubliczniony w sposób pozwalający na dotarcie do niego wielu osobom (określa to rozmiar upokorzenia, jakiego doznaje ofiara), czy trudno jest wycofać materiał z sieci itp.;
- 5) Czas trwania prześladowania – czy było to długotrwałe działanie, czy pojedynczy incydent;
- 6) Świadomość popełnianego czynu – czy działanie było zaplanowane, a sprawca był świadomy, że wyrządza krzywdę koledze (niektóre akty cyberprzemocy popełniane są nieświadomie lub z niewielką świadomością konsekwencji), jak wiele wysiłku włożył w ukrycie swojej tożsamości itp.;
- 7) Motywację sprawcy – należy sprawdzić, czy działanie sprawcy nie jest działaniem odwetowym w odpowiedzi na uprzednio doświadczone prześladowanie;
- 8) Rodzaj rozpowszechnianego materiału.

8. Działania wobec ofiary cyberprzemocy.

Podobnie jak w przypadku innych form przemocy, ofiara cyberprzemocy potrzebuje pomocy i emocjonalnego wsparcia ze strony dorosłych. Musi także wiedzieć, że szkoła podejmie odpowiednie kroki w celu rozwiązania problemu. Podczas rozmowy z uczniem-ofiarą cyberprzemocy:

- 1) Zapewnij go, że dobrze zrobił, mówiąc Ci o tym, co się stało.
- 2) Powiedz, że widzisz i rozumiesz, że jest mu trudno ujawnić to, co go spotkało.
- 3) Powiedz mu, że nikt nie ma prawa tak się zachowywać wobec niego.
- 4) Zapewnij go, że szkoła nie toleruje żadnej formy przemocy i że postarasz się mu pomóc, uruchamiając odpowiednie procedury interwencyjne.
- 5) Bądź uważny na pozawerbalne przejawy uczuć dziecka – zażenowanie, skrępowanie, wstyd, lęk, przerażenie, smutek, poczucie winy.

9. Działania wobec ofiary cyberprzemocy.

Uczeń będący ofiarą cyberprzemocy powinien otrzymać poradę, jak ma się zachować, aby zapewnić sobie poczucie bezpieczeństwa i nie doprowadzić do eskalacji prześladowania.

Poradz uczniowi, aby:

- 1) Nie utrzymywał kontaktu ze sprawcą, nie odpowiadał na maile, telefony itp.
- 2) Nie kasował dowodów: e-maili, sms-ów, mms-ów, zdjęć, filmów i przedstawił je Tobie lub innej osobie dorosłej.
- 3) Zastanowił się nad zmianą swoich danych kontaktowych w komunikatorach, zmianą adresu e-mail, numeru telefonu komórkowego itp.
- 4) Jeśli korzysta z komunikatora, to ustawił go tak, żeby nikt spoza listy kontaktów nie mógł się z nim połączyć.

10. Monitoring

Po zakończeniu interwencji warto monitorować sytuację ucznia sprawdzając, czy nie są wobec niego podejmowane dalsze działania przemocowe bądź odwetowe ze strony sprawcy. Rodzice dziecka będącego ofiarą cyberprzemocy powinni być poinformowani o problemie i otrzymać wsparcie i pomoc ze strony szkoły. W rozmowie z nimi pedagog lub wychowawca przedstawiają kroki, jakie zostały podjęte w celu wyjaśnienia zajścia oraz zapewnienia bezpieczeństwa poszkodowanemu uczniowi, a także, jeśli to wskazane, zaproponować rodzicom i dziecku pomoc specjalisty (psychologa).

11. Ochrona świadków zgłaszających zdarzenie

Profesjonalną opieką należy otoczyć także świadków zdarzenia uczestniczących w ustalaniu przebiegu zajścia. Osoby podejmujące działania interwencyjne muszą mieć świadomość skutków, jakie działania te niosą nie tylko dla ofiar, ale i świadków zdarzeń. Ważne jest, by w wyniku interwencji nie narazić ich na zemstę i groźby ze strony sprawcy. Osoba, której uczeń zaufał, informując o jakimkolwiek akcie przemocy, a więc także cyberprzemocy, ma obowiązek postępować tak, by swoim zachowaniem i działaniem nie narazić świadka zgłaszającego problem. Postępowanie interwencyjne wymaga od wyjaśniającego sprawę dyskrecji i poufnego postępowania. Występowaniu w roli świadka często towarzyszą dramatyczne przeżycia – uczniowie boją się, że sami również mogą stać się obiektem prześladowań, obawiają się etykiety „donosiela”. Pedagog powinien wzbudzić swoim zachowaniem zaufanie i poczucie bezpieczeństwa u takiego ucznia oraz wykazać dla niego zrozumienie i empatię. Niedopuszczalne jest konfrontowanie świadka ze sprawcą, jako metody wyjaśniania sprawy, czy ostentacyjne wywoływanie go z lekcji celem złożenia zeznań, ze względu na bezpieczeństwo i nie narażanie go na odwet ze strony "agresora". Nie zadbanie o tego rodzaju podstawowe zasady bezpieczeństwa może sprawić, że następnym razem uczeń nie podejmie działań na rzecz obrony słabszych i pokrzywdzonych i nie zgłosi zagrażającego zdarzenia.

12. Jak zachować się wobec świadka zgłaszającego cyberprzemoc?

- 1) Powiedz, że dobrze zrobił, zgłaszając fakt przemocy.
- 2) Powiedz, że wymagało to od niego wiele odwagi.
- 3) Zapewnij o swojej dyskrecji.
- 4) Nie ujawniaj jego danych, jeśli nie jest to konieczne.
- 5) Pod żadnym pozorem nie konfrontuj go ze sprawcą.
- 6) Zadbaj o jego bezpieczeństwo, nie upubliczniając jego udziału w sprawie.

13. Sporządzenie dokumentacji z zajścia.

- 1) Pedagog szkolny zobowiązany jest do sporządzenia notatki służbowej z rozmów ze sprawcą, poszkodowanym, ich rodzicami oraz świadkami zdarzenia.
- 2) Dokument powinien zawierać datę i miejsce rozmowy, personalia osób biorących w niej udział i opis ustalonego przebiegu wydarzeń.
- 3) Jeśli rozmowa przebiegała w obecności świadka (np. wychowawcy), powinien on podpisać notatkę po jej sporządzeniu.
- 4) Jeśli zostały zabezpieczone dowody cyberprzemocy, należy je również włączyć do dokumentacji pedagogicznej (wydruki, opis itp.)

14. Współpraca szkoły z policją i sądem rodzinnym

Praca wychowawcza i profilaktyczna szkoły polega między innymi na utrzymywaniu kontaktów z przedstawicielami organów ścigania oraz z sądem rodzinnym. Większość przypadków cyberprzemocy nie wymaga powiadamiania sądu rodzinnego czy policji i powinna być rozwiązywana przy użyciu dostępnych szkole środków wychowawczych. Istnieją jednak sytuacje, gdy konieczne staje się zgłoszenie sprawy do sądu rodzinnego, a mianowicie:

Jeśli rodzice sprawcy cyberprzemocy odmawiają współpracy lub nie stawiają się do szkoły, a uczeń nie zaniechał dotychczasowego postępowania, dyrektor szkoły powinien pisemnie powiadomić o zaistniałej sytuacji sąd rodzinny, szczególnie jeśli do szkoły napływają informacje o innych przejawach demoralizacji dziecka. Gdy szkoła wykorzysta wszystkie dostępne jej środki wychowawcze (rozmowa z rodzicami, konsekwencje regulaminowe wobec ucznia, spotkania z pedagogiem itp.), a ich zastosowanie nie przynosi pożądanych rezultatów, dyrektor powinien zwrócić się do sądu rodzinnego z wnioskiem o podjęcie odpowiednich środków wynikających z Ustawy o postępowaniu z nieletnimi. Poważne przypadki cyberprzemocy przebiegające z naruszeniem prawa (np. groźby karalne, propozycje seksualne, publikowanie nielegalnych treści itp.) powinny zostać bezwzględnie zgłoszone na policję. Zgłoszenia dokonuje dyrektor szkoły. W placówkach oświatowych wyznaczeni zostali koordynatorzy ds. bezpieczeństwa, którzy integrują działania wszystkich podmiotów szkolnych i współpracują również, obok dyrektora placówki, z Policją (Uchwała Rady Ministrów nr 186/2006 w sprawie działalności administracji rządowej przeciwko przemocy w szkołach i placówkach). Pracownicy szkoły wyznaczeni do współpracy z Policją, specjaliści ds. nieletnich oraz dzielnicowi powinni wspólnie ustalić wzajemnie zasady kontaktu, by móc na bieżąco wymieniać informacje i rozwiązywać problemy związane z bezpieczeństwem i dobrem uczniów.

W ramach ogólnej współpracy szkoły z Policją mogą być organizowane:

1. Spotkania pedagogów szkolnych, psychologów, nauczycieli, dyrektora szkoły z zaproszonymi specjalistami ds. nieletnich dotyczące zagrożeń cyberprzemocą w środowisku lokalnym.

2. Spotkania młodzieży szkolnej z udziałem policjantów m.in. na temat odpowiedzialności nieletnich za popełniane czyny karalne, na temat zasad bezpieczeństwa oraz sposobów unikania zagrożeń związanych z cyberprzemocą.
3. Wspólny udział (szkoły i policji) w lokalnych programach profilaktycznych, związanych z zapewnieniem bezpieczeństwa uczniom oraz zapobieganiem przemocy/cyberprzemocy i przestępczości nieletnich.

Obecność Policji w szkole:

Policja powinna być wzywana do szkoły w sytuacji, gdy ujawnione zostanie naruszenie prawa. W przypadku zagrożenia zdrowia lub życia Policję należy wezwać natychmiast. Warto także zaprosić policjanta – specjalistę ds. nieletnich, gdy wyczerpane zostaną środki wychowawcze możliwe do zastosowania przez szkołę. Policja udziela pomocy szkole w rozwiązywaniu trudnych problemów, mogących mieć podłoże przestępcze. Każda wizyta policjanta w szkole dotycząca uczniów powinna być wcześniej zasygnalizowana dyrektorowi lub uzgodniona z innym pracownikiem szkoły (koordynatorem ds. bezpieczeństwa).

3.3 Naruszenia prywatności dotyczące nieodpowiedniego /niezgodnego z prawem wykorzystania danych osobowych/wizerunku dziecka/pracownika szkoły .

1. Rodzaj zagrożenia objętego procedurą

- 1) naruszenie prywatności dziecka lub pracownika szkoły poprzez nieodpowiednie lub niezgodne z prawem wykorzystanie danych osobowych lub wizerunku,
- 2) podszywanie się pod inną osobę, wykorzystywanie jej wizerunku lub danych osobowych,
- 3) wyłudzenie lub kradzież danych przez przejęcie profilu na portalu społecznościowym w celu naruszenia dobrego wizerunku ofiary, szantażu czy cyberprzemocy

2. Opis okoliczności, analiza, zabezpieczenie dowodów

- 1) zabezpieczenie dowodów nieodpowiedniego lub niezgodnego z prawem działania – w formie elektronicznej (e-mail, zrzut ekranu, konwersacja w komunikatorze lub sms)
- 2) zmianę danych identyfikujących tj. hasła, loginy lub kody dostępu – uniemożliwienie kontynuacji procederu naruszenia prywatności (wsparcie nauczyciela informatyki)
- 3) wyjaśnienie działań niezgodnych z prawem i usunięcie ich skutków – likwidacja stron internetowych, czy profili w portalach społecznościowych musi odbywać się za zgodą Policji (o ile została powiadomiona)

3. Przyjęcie zgłoszenia i ustalenie okoliczności zdarzenia

- 1) jeśli sprawcą jest uczeń – kolega ofiary, uczniowie lub rodzice powinni skontaktować się z dyrektorem szkoły, pedagogiem, wychowawcą lub szkolnym koordynatorem zespołu ds. bezpieczeństwa,

- 2) jeśli doszło do naruszenia prywatności poprzez kradzież, wyłudzenie danych osobowych, wykorzystanie wizerunku dziecka przez osobę dorosłą, rodzice powinni skontaktować się bezpośrednio z Policją i powiadomić szkołę

4. Identyfikacja sprawcy naruszenia prywatności

- 1) w przypadku, gdy dowody jasno wskazują na konkretnego sprawcę oraz na spełniane przesłanki, iż sprawca zmierzał do wyrządzenia ofierze szkody majątkowej lub osobistej należy je zabezpieczyć i przekazać Policji,
- 2) w przypadku znanego sprawcy, który nie działał z powyższych pobudek, szkoła powinna dążyć do rozwiązania problemu w ramach działań wychowawczo – edukacyjnych uzgodnionych z rodzicami.

5. Działania wobec sprawcy naruszenia prywatności

- 1) w sytuacji, gdy sprawcą jest uczeń szkoły, należy w porozumieniu z rodzicami podjąć działania wychowawcze,
- 2) działania mające na celu uświadomienie sprawcy incydentu o jego nieodpowiednim i nielegalnym charakterze czynu,
- 3) działania mające na celu nabycie przez sprawcę odpowiedniej wiedzy na temat wagi poszanowania prywatności w codziennym życiu,
- 4) wpłynięcie na trwałą zmianę postawy sprawcy wobec obowiązujących zasad szacunku i akceptacji dla wizerunku i prywatności,
- 5) powiadomienie Policji/ Sądu Rodzinnego o czynie sprawcy, biorąc pod uwagę wiek, dotychczasowe zachowanie, postawę po odkryciu incydentu oraz opinię wychowawcy i pedagoga.

6. Działania wobec ofiary naruszenia prywatności

- 1) ofiary incydentów należy otoczyć w porozumieniu z rodzicami opieką pedagogiczno-psychologiczną,
- 2) powiadomić o działaniach podjętych w celu usunięcia skutków działania sprawcy (np. usunięcie z Internetu krzywdzących treści),
- 3) w sytuacji kiedy naruszenie dobrego wizerunku ofiary znane jest tylko jej rodzicom, szkoła powinna zapewnić poufność działań, tak aby informacje narażające ofiarę na naruszenie wizerunku nie były rozpowszechniane,
- 4) w przypadku konieczności podejmowania dalszych działań pomocowych wobec ofiary, skierowanie ucznia, za zgodą i we współpracy rodziców, do placówki specjalistycznej bądź objęcie opieką specjalistyczną dziecka na terenie placówki.

3.4. Procedura reagowania wobec niebezpiecznych kontaktów – Child grooming.

1. Działania wobec zdarzenia

1) Pozyskanie informacji i przyjęcie zgłoszenia:

W przypadku uwodzenia dziecka przez Internet osobą zgłaszającą problem może być rodzic/ opiekun prawny, opiekun pracowni informatycznej w placówce lub zaniepokojony rówieśnik ofiary. Ze względu na możliwe konsekwencje incydentu (spotkanie z uwodzicielem w świecie rzeczywistym, wykorzystanie seksualne dziecka w świecie rzeczywistym lub przymuszenie go do odbycia aktywności seksualnej w czasie rozmowy internetowej z użyciem kamerki internetowej oraz nagranie materiału dla celów szantażu) należy działać niezwykle szybko.

2) Ustalenie okoliczności zdarzenia, analiza zdarzenia oraz zebranie i zabezpieczenie dowodów:

Osoba dysponująca odpowiednią wiedzą techniczną powinna służyć wsparciem rodzicom/opiekunom prawnym w kwestii zabezpieczenia odpowiednich materiałów na prywatnym komputerze ofiary (zrzuty ekranu, zapisy rozmów, wiadomości email oraz w komunikatorach) lub zabezpieczyć je na urządzeniu należącym do placówki.

3) Identyfikacja sprawcy/sprawców:

Identyfikacja sprawcy w przypadku uwodzenia przez Internet w większości przypadków wykracza poza kompetencje i możliwości placówki, która powinna sprawę przekazać Policji.

2. Działania wobec uczestników zdarzenia

Rozmowa uczestnika zdarzenia z przedstawicielami Zespołu ds. Bezpieczeństwa (wychowawca/pedagog/psycholog) w zależności od charakteru zdarzenia oraz roli uczestnika (ofiara/świadek). Otoczenie wsparciem i opieką psychologiczno-pedagogiczną uczestników zdarzenia.

Małoletni powinien zostać otoczony szczególną opieką psychologiczno-pedagogiczną. Należy zapewnić mu komfort psychiczny, upewnić się, że kontakt z osobą uwodzącą został przerwany oraz przeanalizować sytuację rodzinną. Zdarza się, że dziecko podejmuje kontakt z nieznanymi w sieci z powodów konfliktów rodzinnych lub braku poczucia odpowiedniego wsparcia wśród bliskich. Zaleca się skorzystać ze specjalistycznej formy opieki psychologicznej w porozumieniu z rodzicami/opiekunami prawnymi. Jeżeli zgłaszającym był rówieśnik należy również objąć go opieką, pozytywnie wzmacniając jego reakcję na sytuację. Należy pamiętać o powiadomieniu rodziców/opiekunów prawnych uczestników zdarzenia oraz informowaniu ich o podejmowanych działaniach oraz przedstawieniu propozycji wsparcia. Konieczne jest powiadomienie Policji/sądu rodzinnego w przypadku naruszenia prawa.

W przypadku ujawnienia sytuacji próby uwiedzenia małoletniego poniżej lat 15 przez osobę dorosłą, należy w porozumieniu z rodzicami NIEZWŁOCZNIE powiadomić Policję.

3. Działania wobec instytucji/organizacji/służb pomocowych i współpracujących – Policja, sąd rodzinny, służby społeczne.

1) Obowiązki szkoły i placówek oświatowych w zakresie współpracy z policją i sądem rodzinnym: Próba uwiedzenia dziecka poniżej 15 roku życia przez Internet jest przestępstwem ściganym z urzędu (Art. 200a Kodeksu karnego), dlatego też dyrektor placówki jest zobowiązany do zgłoszenia incydentu na Policję.

2) Współpraca ze służbami społecznymi i placówkami specjalistycznymi: Zaleca się skorzystać ze specjalistycznej formy opieki psychologicznej w porozumieniu z rodzicami/opiekunami prawnymi oferowanej przez poradnie specjalistyczne.

3) Współpraca z dostawcami usług internetowych i operatorami sieci telekomunikacyjnych: Współpraca z ww. podmiotami nie jest konieczna – konieczne ustalenia zostaną poczynione przez policję. Przypadkiem szczególnym będzie sytuacja rozpowszechnienia kompromitujących ofiarę materiałów w sieci (patrz procedura interwencyjna: Nielegalne i szkodliwe treści).

4. Dokumentacja i monitoring pointerwencyjny.

Dokumentacja dotycząca incydentów związanych z niebezpiecznymi kontaktami online powinna zawierać takie elementy jak: opis przebiegu zdarzenia, osoby uczestniczące, zabezpieczone dowody, zastosowane środki wychowawcze, plan monitoringu zdarzenia oraz notatki służbowe członków zespołu. Rekomenduje się prowadzenie dokumentacji z poszanowaniem prywatności uczestników oraz z zapewnieniem poufności przechowywanych i przetwarzanych danych.

Monitoring powinien być prowadzony systematycznie po przerwaniu aktu i zastosowaniu środków naprawczych.

W przypadku ujawnienia innego niebezpiecznego kontaktu (werbunek do sekty lub innej grupy o potencjalnie zagrażających poglądach lub promującej niebezpieczne zachowania), procedura działań powinna przede wszystkim skupić się na ofierze i zapewnieniu jej pomocy psychologicznej. Niebezpieczne kontakty różnego rodzaju są często nawiązywane w przypadku, gdy dziecko przeżywa różnego rodzaju problemy psychiczne czy rodzinne w świecie offline.

Zaobserwowanie jakiegokolwiek antyzdrowotnego zachowania (samookaleczenia, restrykcyjna dieta, używanie substancji psychoaktywnych) powinno zwrócić uwagę pracownika placówki również na świat online. Tego typu zachowania mogą łączyć się z przynależnością ucznia do jakiejś niebezpiecznej społeczności działającej w Internecie. Rodzice/opiekunowie prawni również powinni zostać poinformowani o takiej możliwości.

3.5 Nielegalne treści, w szczególności treści pornograficzne z udziałem osoby nieletniej.

1. Działania wobec zdarzenia.

1) Pozyskanie informacji i przyjęcie zgłoszenia:

W przypadku kontaktu dziecka z treściami o charakterze pornograficznym (również z udziałem małoletniego – tzw. pornografią dziecięcą) osobą zgłaszającą problem może być rodzic/opiekun prawny, opiekun pracowni informatycznej w placówce lub zaniepokojony rówieśnik ofiary. Należy pamiętać, że kontakt z tego typu treściami mógł zostać wymuszony na dziecku w procesie uwodzenia, jako forma „oswojenia” dziecka z tego rodzaju seksualnością.

2) Ustalenie okoliczności zdarzenia, analiza zdarzenia oraz zebranie i zabezpieczenie dowodów:

Osoba dysponująca odpowiednią wiedzą techniczną powinna służyć wsparciem rodzicom/opiekunom prawnym, w kwestii zabezpieczenia odpowiednich materiałów na prywatnym komputerze ofiary (zrzuty ekranu, zapisy rozmów, wiadomości email oraz w komunikatorach) lub zabezpieczyć je na urządzeniu należącym do placówki. W przypadku trudności w zanalizowaniu materiału, o pomoc można zwrócić się również do zespołu Dyżurnet.pl, przyjmującego zgłoszenia na temat nielegalnych i szkodliwych treści w sieci.

3) Identyfikacja sprawcy/sprawców:

Należy rozdzielić osobę sprawcy, który wytworzył materiały, od osoby, która zaprezentowała małoletniemu treści. O ile to możliwe, warto dotrzeć do tej drugiej osoby. Może zdarzyć się, że treści pokazują sobie nawzajem rówieśnicy. W takiej sytuacji należy poinformować rodziców wszystkich małoletnich zaangażowanych w zdarzenie.

2. Działania wobec uczestników zdarzenia.

Rozmowa uczestnika zdarzenia z przedstawicielami Zespołu ds. Bezpieczeństwa (wychowawca/pedagog/psycholog) odpowiednia do charakteru zdarzenia, roli uczestnika (ofiara/świadek) oraz otoczenie wsparciem i opieką psychologiczno-pedagogiczną uczestników zdarzenia. Małoletni powinien zostać otoczony szczególną opieką psychologiczno-pedagogiczną. Należy zapewnić mu komfort psychiczny, sprawdzić w jaki sposób dziecko dotarło do treści i dalej postępować zgodnie z ustaleniami.

W uzasadnionych przypadkach zaleca się skorzystać ze specjalistycznej formy opieki psychologicznej w porozumieniu z rodzicami/opiekunami prawnymi. Kontakt dziecka z materiałami nielegalnymi może mieć znaczący wpływ na jego psychikę. Należy pamiętać o powiadomieniu rodziców/opiekunów prawnych uczestników zdarzenia oraz informowaniu ich o podejmowanych działaniach oraz przedstawieniu propozycji wsparcia. Wskazane jest powiadomienie Policji/sądu rodzinnego w przypadku naruszenia prawa.

W przypadku ujawnienia sytuacji próby uwiedzenia małoletniego poniżej lat 15 przez osobę dorosłą lub rozpowszechniania materiałów pornograficznych z udziałem nieletniego, należy w porozumieniu z rodzicami/opiekunami prawnymi, NIEZWŁOCZNIE powiadomić Policję.

3. Działania wobec instytucji/organizacji/służb pomocowych i współpracujących – Policja, sąd rodzinny, służby społeczne.

1) Obowiązki szkoły i placówek oświatowych w zakresie współpracy z policją i sądem rodzinnym:

Rozpowszechnianie materiałów pornograficznych z udziałem osób nieletnich jest przestępstwem ściganym z urzędu (Art. 202 kodeksu karnego), dlatego też dyrektor placówki jest zobowiązany do zgłoszenia incydentu na Policję.

2) Współpraca ze służbami społecznymi i placówkami specjalistycznymi:

W uzasadnionych przypadkach zaleca się skorzystać ze specjalistycznej formy opieki psychologicznej (w porozumieniu z rodzicami/opiekunami prawnymi) oferowanej przez poradnie specjalistyczne.

3) Współpraca z dostawcami usług internetowych i operatorami sieci telekomunikacyjnych:

Współpraca z ww. podmiotami nie jest konieczna – konieczne ustalenia zostaną poczynione przez Policję. Przypadkiem szczególnym będzie sytuacja rozpowszechnienia kompromitujących ofiarę materiałów w sieci.

4. Dokumentacja i monitoring pointerwencyjny

Dokumentacja dotycząca incydentów związanych z kontaktem z nielegalnymi i szkodliwymi treściami w Internecie powinna zawierać takie elementy jak: opis przebiegu zdarzenia, wskazanie osób uczestniczących w zdarzeniu, zabezpieczone dowody, zastosowane środki wychowawcze, plan monitoringu zdarzenia oraz notatki służbowe członków zespołu. Rekomenduje się prowadzenie dokumentacji z poszanowaniem prywatności uczestników oraz z zapewnieniem poufności przechowywanych i przetwarzanych danych.

Monitoring powinien być prowadzony systematycznie po przerwaniu aktu i zastosowaniu środków naprawczych.

W przypadku kontaktu dziecka z innymi treściami szkodliwymi np. pornografią osób dorosłych, materiałami prezentującymi przemoc czy zachowania szkodliwe dla zdrowia, należy również dokładnie zbadać sposób, w jaki nastąpił kontakt dziecka z nimi. Poszukiwanie tego typu treści w sieci, lub podsuszanie ich dziecku przez innych, może być oznaką niepokojących incydentów ze świata rzeczywistego. Np. kontakty z osobami handlującymi narkotykami czy proces rekrutacji do sekty lub innej niebezpiecznej grupy.

3.6 Zagrożenia zdrowia dzieci w związku z nadmiernym korzystaniem z Internetu.

1. Działania wobec zdarzenia.

1) Pozyskanie informacji i przyjęcie zgłoszenia.

W przypadku nadmiernego korzystania dziecka z Internetu/gier osobą zgłaszającą problem może być rodzic/opiekun prawny, opiekun pracowni informatycznej w placówce lub zaniepokojony rówieśnik ofiary.

- a) Ustalenie okoliczności zdarzenia, analiza zdarzenia oraz zebranie i zabezpieczenie dowodów
Należy przede wszystkim zbadać jakie obszary aktywności dziecka zostały naruszone ze względu na nadmierne korzystanie z nowoczesnych technologii i czy sytuacja wymaga zaangażowania placówki specjalistycznej. W początkowych etapach uzależnienia wystarczające może być wsparcie rodzinne oraz psychologa/pedagoga szkolnego.

2. Działania wobec uczestników zdarzenia.

- 1) Rozmowa uczestnika zdarzenia z przedstawicielami Zespołu ds. Bezpieczeństwa (wychowawca/pedagog/psycholog) odpowiednia do charakteru zdarzenia, roli uczestnika (ofiara/świadek) oraz otoczenie wsparciem i opieką psychologiczno-pedagogiczną uczestników zdarzenia.
- 2) Małoletni powinien zostać otoczony szczególną opieką psychologiczno-pedagogiczną. Należy zapewnić mu komfort psychiczny, upewnić się jak poważna jest sytuacja. Zdarza się, że dziecko angażuje się w nadmierne korzystanie z Internetu/gier/nowoczesnych technologii z powodów konfliktów rodzinnych lub rówieśniczych w świecie rzeczywistym.

Należy pamiętać o:

- a) Powiadomieniu rodziców/opiekunów prawnych uczestników zdarzenia oraz informowaniu ich o podejmowanych działaniach oraz przedstawieniu propozycji wsparcia. Wszelkie działania oraz zastosowanie metod terapeutycznych powinny być uzgadnianie z rodzicami/opiekunami prawnymi.
- b) Powiadomieniu Policji/sądu rodzinnego w przypadku naruszenia prawa (patrz: Współpraca z policją). Nie ma konieczności zawiadomienia policji, ale w przypadku braku współpracy ze strony rodziców należy rozważyć zgłoszenie sprawy do sądu rodzinnego. Szczególnie w sytuacji gdy placówce oświatowej znane są inne przejawy demoralizacji.

3. Działania wobec instytucji/organizacji/służb pomocowych i współpracujących – Policja, sąd rodzinny, służby społeczne.

- 1) Obowiązki szkoły i placówek oświatowych w zakresie współpracy z policją i sądem rodzinnym
- 2) Współpraca ze służbami społecznymi i placówkami specjalistycznymi

W uzasadnionych przypadkach konieczne może być skierowanie małoletniego do placówki specjalistycznej oferującej program terapeutyczny z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom.

4. Dokumentacja i monitoring pointerwencyjny.

Dokumentacja dotycząca incydentów związanych z niebezpiecznymi kontaktami online powinna zawierać takie elementy jak: opis przebiegu zdarzenia, wykaz osób uczestniczących w zdarzeniu,

zabezpieczone dowody, zastosowane środki wychowawcze i dyscyplinarne, plan monitoringu zdarzenia oraz notatki służbowe członków zespołu. Rekomenduje się prowadzenie dokumentacji z poszanowaniem prywatności uczestników oraz z zapewnieniem poufności przechowywanych i przetwarzanych danych.

Monitoring powinien być prowadzony systematycznie po przerwaniu aktu i zastosowaniu środków naprawczych.

3.7 Uzależnienie od gier komputerowych.

Uzależnienie od grania w gry internetowe jest jednym z najbardziej poważnych skutków nadmiernego korzystania z gier komputerowych, które może spowodować szereg niekorzystnych zmian w sferze psychospołecznej i fizycznej, aż do rozwoju uzależnienia szczególnie w przypadku dzieci i młodzieży. Uzależnienie od gier sieciowych zostało włączone do amerykańskiej Klasyfikacji Zaburzeń Psychiczych (DSM-V) jako uporczywe i powracające używanie Internetu, którego celem jest korzystanie z gier niemających charakteru hazardowego, prowadzące do istotnych szkód lub wyczerpania.

Objawy uzależnienia od gier sieciowych są podobne jak w przypadku innych uzależnień behawioralnych i obejmują symptomy takie, jak:

1. Zaabsorbowanie graniem, np. myślenie o graniu lub fantazjowanie na temat gier w czasie wykonywania innych czynności niż granie.
2. Zwiększanie liczby godzin przeznaczonych na granie dla osiągnięcia oczekiwanego efektu (np. pobudzenia emocjonalnego poczucia satysfakcji).
3. Objawy odstawienia - odczuwanie niepokoju lub irytacji przy próbach ograniczania lub przerwania gry.
4. Podejmowanie powtarzających się wysiłków w celu ograniczenia lub zaprzestania grania.
5. Ucieczka od problemów (eskapizm), traktowanie gry jako sposobu ucieczki od problemów lub środka na uśmierzenie poczucia bezradności, winy, lęku, depresji, itp.
6. Kontynuowanie grania pomimo świadomości szkodliwego wpływu tego rodzaju zachowania na najważniejsze obszary funkcjonowania psychospołecznego.
7. oszukiwanie, okłamywanie innych, w celu ukrycia rozmiarów swojej aktywności związanej z graniem i czasu przeznaczanego na granie.
8. Zaniedbywanie alternatywnych źródeł przyjemności lub dotychczasowych zainteresowań na rzecz grania.
9. Utrata lub zaniedbywanie ważnych relacji społecznych, obowiązków szkolnych czy zawodowych.

Rozpoznanie uzależnienia od gier następuje w przypadku wystąpienia u osoby badanej pięciu lub więcej z powyższych kryteriów w okresie 12 miesięcy poprzedzających badanie. Warto dodać, iż sama długość czasu spędzanego na graniu nie jest wyznacznikiem uzależnienia.

1. Działania wobec zdarzenia.

Informacja o tym, że uczeń może nadmiernie korzystać z gier komputerowych może pochodzić z różnych źródeł: obserwacji wychowawcy klasy, nauczycieli, pedagoga szkolnego, informacji od rówieśników, dokumentacji szkolnej (np. dzienników – informacje o nieobecnościach, ocenach, zachowaniu, itp.). Osobą zgłaszającą problem mogą też być rodzice ucznia, którzy zwracają się do szkoły z prośbą o pomoc. Gdy nauczyciel podejrzewa, iż uczeń nadmiernie korzysta z gier komputerowych, powinien rozpocząć interwencję mającą na celu ustalenie rzeczywistej sytuacji ucznia, ustalenie, czy i jakiego rodzaju pomocy wymaga oraz podjęcie współpracy z rodzicami/opiekunami prawnymi w celu udzielenia uczniowi stosownej pomocy.

2. Działania wobec uczestników zdarzenia.

- 1) Pierwszym krokiem interwencji powinna być rozmowa z uczniem obejmująca następujące elementy:
  - a) Wyjaśnienie sytuacji (powody zaproszenia na rozmowę, zaobserwowane fakty i zdarzenia)
  - b) Zorientowanie się w sytuacji ucznia (ocena skali problemu, uzyskanie od ucznia jak najwięcej informacji o jego sytuacji).
  - c) Udzielenie informacji zwrotnej (poinformowanie o zmianach, jakie dostrzega nauczyciel, oczekiwaniach wobec ucznia, o dalszych krokach jakie zamierza podjąć oraz o tym, że zamierza skontaktować się z rodzicami).
  - d) W przypadku małych dzieci rozmowę przeprowadzamy z rodzicami/opiekunami prawnymi.
  - e) Powiadomienie rodziców/opiekunów prawnych i rozmowa interwencyjna:
  - f) Informacja o powodach zainteresowania się ich dzieckiem (opis sytuacji szkolnej ucznia, zaobserwowane niepokojące objawy, zdarzenia).
  - g) Wymiana informacji o stanie dziecka.
  - h) Informacja o zagrożeniach zdrowia i bezpieczeństwa dziecka, związanych z dalszym nazywaniem gier.
  - i) Ustalenie dalszego postępowania.
  - j) Porada dla rodziców, gdzie mogą szukać profesjonalnej pomocy (np. przekazanie adresu poradni psychologiczno-pedagogicznej, poradni leczenia uzależnień zajmującej się terapią dzieci i młodzieży, punktu konsultacyjnego).

3. Działania wobec instytucji pomocowych i współpracujących

- 1) Współpraca szkoły z poradnią:

Za zgodą rodziców/opiekunów prawnych szkoła powinna podjąć współpracę z poradnią psychologiczną lub poradnią leczenia uzależnień w zakresie wsparcia ucznia w powrocie do zdrowia oraz w celu organizacji pomocy uczniowi na terenie szkoły. Konieczna jest konsultacja rodziców z psychologiem w celu podjęcia dalszych działań pomocowych dziecku.

2) Powiadomienie sądu rodzinnego:

Jeśli rodzice ucznia odmawiają współpracy lub nie stawiają się do szkoły, a nauczyciel nadal obserwuje niepokojące objawy w zachowaniu ucznia związane z nadużywaniem gier (np. brak wysoka absencja, pogorszenie wyników, zaniedbywanie obowiązków szkolnych, zaburzenia zachowania, itp.) dyrektor szkoły powinien pisemnie powiadomić o zaistniałej sytuacji sąd rodzinny, szczególnie jeśli do szkoły napływają informacje o innych przejawach demoralizacji dziecka.

Podobnie, w sytuacji, gdy szkoła wykorzysta wszystkie dostępne jej środki wychowawcze (rozmowa z rodzicami, spotkania z pedagogiem, itp.), a ich zastosowanie nie przynosi pożądanych rezultatów, dyrektor powinien zwrócić się do sądu rodzinnego z wnioskiem o wgląd w sytuację rodzinną ucznia.

4. Dokumentacja

Pracownik szkoły przeprowadzający interwencję zobowiązany jest do sporządzenia notatki służbowej z rozmów z uczniem oraz jego rodzicami/opiekunami prawnymi. Jeśli rozmowa przebiega w obecności świadka (np. wychowawcy) powinien on podpisać notatkę po jej sporządzeniu.

5. Monitorowanie sytuacji ucznia

Wskazane jest monitorowanie sytuacji ucznia w okresie, w którym korzysta on z pomocy terapeutycznej oraz ścisła współpraca z rodzicami w zakresie przestrzegania ustalonych zasad postępowania wobec dziecka w szkole i w domu.

3.8 Nawiązywanie niebezpiecznych kontaktów w Internecie – uwodzenie, zagrożenie pedofilią.

Zagrożenie obejmuje kontakty osób dorosłych z małoletnimi w celu zainicjowania znajomości prowadzących do wyłudzenia poufnych informacji, nawiązania kontaktów seksualnych, skłonienia dziecka do zachowań niebezpiecznych dla jego zdrowia i życia lub wyłudzenia własności (np. danych, pieniędzy, cennych przedmiotów rodzinnych).

Telefony alarmowe krajowe:

1. Telefon Zaufania dla Dzieci i Młodzieży - 116 111
2. Telefon dla Rodziców i Nauczycieli w sprawie Bezpieczeństwa Dzieci – 800 100 100
3. Zgłaszanie nielegalnych treści: Dyżurnet, dyzurnet.pl

1. Działania wobec zdarzenia.

Osobami najczęściej zgłaszającymi omawiany problem są rodzice/opiekunowie prawni dziecka lub osoby zajmujące się „poszukiwaniem pedofili”. W pierwszym przypadku informacja trafia najpierw do szkół, w drugim - na policję. Zdarza się, że informacja uzyskiwana jest ze środowiska rówieśników ofiary. Kluczowe znaczenie w działaniach szkoły ma czas reakcji - szybkość przeciwdziałania zagrożeniu

ze względu na niezwykle szkodliwe konsekwencje realizacji kontaktu *online*, przeradzającego się w zachowania w świecie rzeczywistym: uwiedzenie i wykorzystanie seksualne, kidnaping, a także wyłudzenie pieniędzy czy przedmiotów dużej wartości. W przypadkach niebezpiecznych kontaktów inicjowanych w Internecie może dochodzić do zagrożenia życia i zdrowia dziecka, szantażu i przymusu realizacji czynności seksualnych. Należy zidentyfikować i zabezpieczyć w szkole, w formie elektronicznej dowody działania dorosłego sprawcy uwiedzenia (zapisy rozmów w komunikatorach, na portalach społecznościowych; zrzuty ekranowe, zdjęcia, wiadomości e-mail). Należy bezzwłocznie zawiadomić policję o wystąpieniu zdarzenia. Ze względu na bezpieczeństwo nie należy podejmować samodzielnych działań w celu dotarcia do sprawcy, lecz udzielać wszelkiego możliwego wsparcia organom ścigania, m.in. zabezpieczyć i przekazać zebrane dowody. Identyfikacja sprawcy wykracza poza kompetencje i możliwości szkoły w większości przypadków uwodzenia przez Internet.

2. Działania wobec uczestników zdarzenia.

1) Aktywności wobec sprawców ze szkoły/spoza szkoły

Nie należy podejmować aktywności zmierzających bezpośrednio do kontaktu ze sprawcą. Zadaniem szkoły jest zebranie dowodów i opieka nad ofiarą i ew. świadkami.

2) Aktywności wobec ofiar zdarzenia

W każdym przypadku próby nawiązania niebezpiecznego kontaktu – np. w celu werbunku do sekty lub grupy promującej niebezpieczne zachowania, a także werbunku do grupy terrorystycznej, należy przede wszystkim zapewnić ofierze opiekę psychologiczną i poczucie bezpieczeństwa. Podobne wsparcie winno być udzielone w przypadku zaobserwowania antyzdrowotnych i zagrażających życiu zachowań uczniów (samookaleczenia, zażywanie substancji psychoaktywnych), bowiem zachowania te mogą być inicjowane i wzmacniane poprzez kontakty w Internecie. O możliwym związku takich zachowań dzieci z inspiracją w Internecie należy powiadomić rodziców.

Pierwszą czynnością w ramach reakcji na zagrożenie jest otoczenie ofiary pomocą psychologiczno-pedagogiczną we współpracy szkoły z rodzicami (opiekunami prawnymi). W trakcie rozmowy z dzieckiem prowadzonej w warunkach komfortu psychicznego przez wychowawcę/pedagoga/psychologa/osobę ze szkoły, do której dziecko ma szczególne zaufanie, należy uzyskać wszelkie możliwe informacje o sprawcy i przekazać je policji. Należy upewnić się, że kontakt ofiary ze sprawcą został przerwany, a dziecko odzyskało poczucie bezpieczeństwa. Towarzyszyć temu powinna analiza sytuacji domowej (rodzinnej) dziecka, w której tkwić może źródło poszukiwania kontaktów w Internecie. Dziecku należy udzielić profesjonalnej opieki terapeutycznej i/lub lekarskiej.

Wszelkie działania szkoły wobec dziecka winny być uzgadniane z rodzicami/opiekunami prawnymi i inicjowane za ich zgodą.

3) Aktywności wobec świadków.

Jeżeli zgłaszającym zagrożenie był rówieśnik ofiary, należy również objąć go opieką psychologiczną, pozytywnie wzmacniając jego reakcję na zdarzenie.

3. Działania wobec instytucji pomocowych i współpracujących.

W przypadkach uwiedzenia nieletnich przez osoby dorosłe rekomenduje się – w porozumieniu z rodzicami (opiekunami prawnymi) – skierowanie ofiary na terapię do placówki specjalistycznej opieki psychologicznej. Natomiast w przypadkach naruszenia prawa – szczególnie w przypadku uwiedzenia dziecka do lat 15 – obowiązkiem szkoły jest powiadomienie policji lub sądu rodzinnego.

4. Dokumentacja

Pracownik szkoły przeprowadzający interwencję zobowiązany jest do sporządzenia notatki służbowej z rozmów z uczniem oraz jego rodzicami/opiekunami prawnymi. Jeśli rozmowa przebiega w obecności świadka (np. wychowawcy) powinien on podpisać notatkę po jej sporządzeniu.

5. Monitorowanie sytuacji ucznia

Wskazane jest monitorowanie sytuacji ucznia w okresie, w którym korzysta on z pomocy terapeutycznej oraz ścisła współpraca z rodzicami w zakresie przestrzegania ustalonych zasad postępowania wobec dziecka w szkole i w domu.

3.9 Seksting

1. Działania wobec zdarzenia.

1) Pozyskanie informacji i przyjęcie zgłoszenia.

W przypadku sekstingu osobą zgłaszającą problem może być rodzic/opiekun prawny lub zaniepokojony rówieśnik ofiary. Pracownik placówki może również sam dokonać przypadkowego wykrycia sprawy. Ze względu na możliwe konsekwencje incydentu (rozpowszechnienie w Internecie materiałów erotycznych prezentujących dziecko), ale biorąc pod uwagę delikatny charakter sprawy, należy działać sprawnie i z zachowaniem dyskrecji.

2) Ustalenie okoliczności zdarzenia, analiza zdarzenia oraz zebranie i zabezpieczenie dowodów

Zjawisko sekstingu może przyjmować różne formy i w zależności od nich, różny zasięg i następstwa. Procedura interwencyjna będzie wyglądała nieco inaczej w każdym przypadku.

Przypadek 1.

Wymiana materiałów o charakterze seksualnym następuje tylko w ramach związku między dwojgiem rówieśników. Materiały nie uległy rozprzestrzenieniu dalej.

Przypadek 2.

Materiały o charakterze seksualnym zostały rozesłane większej liczbie osób, jednak nie dochodzi do działań cyberprzemocowych na tym tle. Młodzież traktuje materiał jako formę wyrażenia siebie.

Przypadek 3.

Materiały zostały rozesłane większej liczbie osób w celu upokorzenia osoby na nich zaprezentowanej – lub zostają rozpowszechnione omyłkowo, jednak są zastosowane jako narzędzie cyberprzemocy.

3) Identyfikacja sprawcy/sprawców

W zależności formy incydentu sekstingu, jego zasięgu i następstw, identyfikacja sprawcy będzie miała charakter indywidualny. Identyfikacja sprawcy będzie miała większe znaczenie w przypadku sytuacji naruszenia prawa. W innych przypadkach, większy nacisk należy położyć na działania wychowawcze oraz opiekę psychologiczno-pedagogiczną wobec osoby uwiecznionej na materiałach.

2. Działania wobec uczestników zdarzenia.

Rozmowa uczestników zdarzenia z przedstawicielami Zespołu ds. Bezpieczeństwa (wychowawca/pedagog/psycholog) odpowiednia do charakteru zdarzenia, roli uczestnika (ofiara/świadek) oraz otoczenie wsparciem i opieką psychologiczno-pedagogiczną uczestników zdarzenia. Małoletni powinni zostać otoczeni szczególną i dyskretną opieką psychologiczno-pedagogiczną.

Przypadek 1.

Dalsze działania poza zapewnieniem wsparcia i opieki psychologiczno-pedagogicznej nie są konieczne, jednak istotne jest pouczenie uczestników zdarzenia, że dalsze rozpowszechnianie materiałów może być nielegalne i będzie miało inne konsekwencje.

Przypadek 2.

Niektóre z tego typu materiałów mogą zostać uznane za pornograficzne, w takim wypadku na dyrektorze placówki ciąży obowiązek zgłoszenia incydentu na policję. Rozpowszechnianie materiałów pornograficznych z udziałem nieletnich jest przestępstwem ściganym z urzędu (Art. 202 kodeksu karnego), dlatego też dyrektor placówki jest zobowiązany do zgłoszenia incydentu na policję.

Wszelkie działania wobec osób uczestniczących w incydencie powinny być podejmowane w porozumieniu z ich rodzicami/opiekunami prawnymi.

Przypadek 3.

Niektóre z tego typu materiałów mogą zostać uznane za pornograficzne (patrz: Przypadek 2). W sytuacji zaistnienia znamion cyberprzemocy, należy dodatkowo zastosować procedurę: Cyberprzemoc. Należy pamiętać o powiadomieniu rodziców/opiekunów prawnych uczestników zdarzenia oraz informowaniu ich o podejmowanych działaniach i przedstawieniu propozycji wsparcia. Decyzję o ewentualnym poinformowaniu opiekunów powinna być podejmowana przez pedagoga/psychologa, biorącego pod uwagę dobro małoletnich, w zależności od charakteru sytuacji.

W przypadku ujawnienia sytuacji rozpowszechniania materiałów pornograficznych z udziałem osoby nieletniej należy w porozumieniu z rodzicami/opiekunami prawnymi NIEZWŁOCZNIE powiadomić Policję.

3. Działania wobec instytucji/organizacji/służb pomocowych i współpracujących – Policja, sąd rodzinny, służby społeczne

- 1) Obowiązki szkoły i placówek oświatowych w zakresie współpracy z policją i sądem rodzinnym – rozpowszechnianie materiałów prezentujących seksualne wykorzystywanie nieletnich jest przestępstwem ściganym z urzędu (Art. 202 kodeksu karnego), toteż dyrektor placówki jest zobowiązany do zgłoszenia incydentu na Policję.
- 2) Współpraca ze służbami społecznymi i placówkami specjalistycznymi.
- 3) Współpraca z dostawcami usług internetowych i operatorami sieci telekomunikacyjnych.
- 4) Współpraca z ww. podmiotami nie jest konieczna - niezbędne ustalenia zostaną poczynione przez policję. Przypadkiem szczególnym będzie sytuacja rozpowszechnienia kompromitujących ofiarę materiałów w sieci (patrz: Nielegalne i szkodliwe treści.)

4. Dokumentacja i monitoring pointerwencyjny.

Dokumentacja dotycząca sekstingu powinna zawierać takie elementy jak: opis przebiegu zdarzenia, osoby uczestniczące w zdarzeniu, zabezpieczone dowody, zastosowane środki wychowawcze i dyscyplinarne, plan monitoringu zdarzenia oraz notatki służbowe członków zespołu. Rekomenduje się prowadzenie dokumentacji z poszanowaniem prywatności uczestników oraz z zapewnieniem poufności przechowywanych i przetwarzanych danych.

Monitoring powinien być prowadzony systematycznie po przerwaniu aktu i zastosowaniu środków naprawczych.

3.10 łamanie prawa autorskiego.

Ryzyko poniesienia odpowiedzialności cywilnej lub karnej z tytułu naruszenia prawa autorskiego albo negatywnych skutków pochopnego spełnienia nieuzasadnionych roszczeń (tzw. *copyright trolling*).

1. Działania wobec zdarzenia

1) Pozyskanie informacji i przyjęcie zgłoszenia

W zależności od okoliczności oraz zaawansowania problemu, w którym doszło do ujawnienia sprawy, zdarzenie może zostać zgłoszone w sposób nieformalny (ustnie, telefonicznie, pocztą elektroniczną, na zamkniętym lub publicznym forum internetowym, na piśmie w postaci wezwania podpisanego przez domniemanego uprawnionego lub jego pełnomocnika) lub formalny (w postaci doręczenia odpisu pozwu lub innego pisma urzędowego np. wezwania z policji lub prokuratury). Przyjęcie zgłoszenia dokonanego w sposób nieformalny powinno zaowocować powstaniem bardziej formalnego śladu, w postaci np. notatki służbowej, zakomunikowania przełożonemu itd. w zależności od wagi sprawy.

Na wstępnym etapie należy unikać wdawania się w argumentację, pochopnego przyznawania roszczeń lub spełniania żądań, piętnowania domniemych sprawców itd. bez ustalenia wszystkich okoliczności sprawy, w razie potrzeby w konsultacji z prawnikiem.

Najczęstszym przypadkiem, w którym szkoła może zetknąć się z problemem naruszenia praw autorskich, jest użycie materiałów prawnie chronionych na stronach internetowych szkoły, poza zakresem dozwolonego użytku, przez jej pracowników bądź uczniów. W przypadku naruszeń dokonanych przez uczniów szkoła nie może występować w roli sędziego - dochodzenie roszczeń należy pozostawić osobom uprawnionym. Szkoła powinna na każdym etapie skupić się na swojej roli edukacyjno-wychowawczej poprzez organizację lekcji na temat praw autorskich.

2) Ustalenie okoliczności zdarzenia, analiza zdarzenia oraz zebranie i zabezpieczenie dowodów

Należy zebrać informacje przede wszystkim o:

- a) osobie dokonującej zgłoszenia, czy jest do tego uprawniona (czy faktycznie przysługują jej prawa autorskie do danego utworu, czy posiada ważne pełnomocnictwo itd.)
- b) wykorzystanym utworze (czy faktycznie jest chroniony przez prawo autorskie, w jakim zakresie został wykorzystany i czy zakres ten mieści się w zakresie posiadanych licencji lub dozwolonego użytku)

Należy zweryfikować wszystkie informacje podawane przez zgłaszającego lub inne osoby. Jeżeli np. powołuje się on na toczące się w sprawie postępowanie karne, należy podjąć kontakt z odpowiednimi służbami celem ustalenia, czy takie postępowanie faktycznie się toczy, czego dokładnie dotyczy i jaka jest w nim rola poszczególnych osób. Taki kontakt najlepiej przeprowadzać za pośrednictwem adwokata lub radcy prawnego.

Należy sprawdzić, czy okoliczności podane w zgłoszeniu faktycznie miały miejsce i czy powoływane tam dowody nie zostały zmanipulowane.

3) Identyfikacja sprawcy/sprawców

Dochodzenie naruszeń praw autorskich realizowane jest, co do zasady, z inicjatywy samego uprawnionego przed sądami, a w przypadku naruszeń stanowiących przestępstwo dodatkowo zaangażowane mogą być policja i prokuratura. Szkoła nie powinna wyręczać tych organów w ich rolach ani też wkraczać w ich kompetencje. Szkoła powinna skupić się na swojej roli wychowawczej i edukacyjnej, wykorzystując otrzymanie zgłoszenia rzekomego naruszenia do przekazania zaangażowanym osobom.

2. Działania wobec uczestników zdarzenia

1) Aktywności wobec sprawców zdarzenia ze szkoły/ spoza szkoły

Zasadniczo o dochodzeniu roszczeń wobec sprawcy decyduje sam uprawniony (tzn. autor lub inna osoba, której przysługują prawa autorskie). Szkoła powinna natomiast podjąć działania o charakterze edukacyjno-wychowawczym, polegające na obszernym wyjaśnieniu, na czym polegało naruszenie oraz przekazaniu wiedzy, jak do naruszeń nie dopuścić w przyszłości.

2) Aktywności wobec ofiar zdarzenia

Jeżeli osobą, której prawa autorskie naruszono, jest uczeń należy rozważyć możliwość wystąpienia w roli mediatora, aby stosownie do okoliczności ułatwić stronom ugodowe lub inne kompromisowe zakończenie powstałego sporu.

3) Aktywności wobec świadków

Stosownie do okoliczności, należy samodzielnie zebrać ich zeznania lub zadbać, aby zostały one zebrane przez uprawnione organy.

3. Działania wobec instytucji/organizacji/służb pomocowych i współpracujących – Policja, sąd rodzinny, służby społeczne

1) Obowiązki szkoły i placówek oświatowych w zakresie współpracy z policją i sądem rodzinnym

Ponieważ, co do zasady dochodzenie roszczeń z tytułu naruszeń zależy od decyzji uprawnionego, to uprawniony musi samodzielnie zdecydować czy zawiadamiać policję lub składać powództwo. Stosownie do wskazanej wyżej roli mediatora, szkoła powinna zaangażować się natomiast przede wszystkim w ułatwianie zakończenia sporu bez eskalacji.

2) Współpraca ze służbami społecznymi i placówkami specjalistycznymi

Należy zorganizować szkolenia lub warsztaty z zakresu prawa autorskiego w intencji dla wszystkich zainteresowanych osób w szkole.

3) Współpraca z dostawcami usług internetowych i operatorami sieci telekomunikacyjnych

Zależnie od okoliczności, może być wskazana asysta sprawcy bądź ofiary przy kontakcie z tego typu podmiotami, np. w celu zablokowania dostępu do utworu umieszczonego w Internecie z naruszeniem prawa. Ponadto, stosownie do przepisów prawa, tego typu usługodawcy mogą zostać zobowiązani do przekazania szczegółów dotyczących naruszenia dokonanego z użyciem ich usług (do czego jednak może być potrzebne postanowienie sądowe).

4. Dokumentacja i monitoring pointerwencyjny.

Dokumentacja dotycząca incydentów związanych z łamaniem praw autorskich powinna zawierać takie elementy jak: opis przebiegu zdarzenia, wskazanie osób uczestniczących w zdarzeniu, zabezpieczone dowody, zastosowane środki wychowawcze, plan monitoringu zdarzenia oraz notatki służbowe członków zespołu.

Monitoring powinien być prowadzony systematycznie po przerwaniu aktu i zastosowaniu środków naprawczych.

3.11 Zagrożenia bezpieczeństwa technicznego sieci, komputerów i zasobów online.

1. Rodzaj zagrożenia objętego procedurą (opis).

Kategoria technicznych zagrożeń bezpieczeństwa cyfrowego obejmuje obecnie szerokie spectrum problemów: (1) ataki przez wirusy, robaki i trojany, (2) ataki na zasoby sieciowe (hakerstwo, spyware, crimeware, exploit, ataki słownikowe i backdoor, skanowanie portów, phishing, pharming, sniffing, spoofing, ataki Denial of service (DoS), rootkit) i ataki socjotechniczne. Na styku z zagadnieniami technicznymi lokalizują się zagrożenia wynikające z nieprawidłowych i szkodliwych zachowań użytkowników np. używanie łatwych do odgadnięcia haseł, pozostawianie komputerów włączonych bez opieki, czy brak zabezpieczeń na wypadek braku energii elektrycznej.

2. Sposób postępowania w przypadku wystąpienia zagrożenia.

- 1) W przypadku wystąpienia incydentów zagrożenia bezpieczeństwa cyfrowego pracownik szkoły zobowiązany jest do zgłoszenia go osobie odpowiedzialnej za infrastrukturę cyfrową szkoły oraz dyrekcji. Kluczowe znaczenie ma zebranie i zabezpieczenie przez specjalistę dowodów w formie elektronicznej.
- 2) Identyfikację sprawców ataku należy pozostawić specjalistom – informatykom. W sytuacji, gdy incydent spowodował w szkole straty materialne lub wiązał się z utratą danych należy powiadomić policję, aby podjęła działania na rzecz zidentyfikowania sprawcy.
- 3) Jeśli sprawcami incydentu są uczniowie danej szkoły, o zaistniałej sytuacji należy powiadomić ich rodziców, zaś wobec nich podjąć działania wychowawcze. Jeżeli skutki ataku mają dotkliwy charakter, doprowadziły do zniszczenia mienia lub utraty istotnych danych (np. gromadzonych w e-dzienniku szkoły), należy taki przypadek zgłosić na policję.

- 4) Po incydencie należy powiadomić społeczność szkolną (uczniów, nauczycieli, rodziców) o podjętych działaniach, przywracających prawidłowe funkcjonowanie aplikacji i sieci komputerowej w szkole.
- 5) W związku z zaistniałą sytuacją należy podjąć adekwatne działania wychowawczo-edukacyjne wobec dzieci.
- 6) W przypadku wystąpienia strat materialnych oraz utraty danych (szczególnie danych wrażliwych) należy zgłosić incydent na policji.

W przypadkach zaawansowanych awarii (np. wywołanych przez trojany) lub strat (np. utrata danych z e-dziennika) konieczne jest: skorzystanie z zewnętrznego wsparcia eksperckiego, skontaktowanie się z serwisem twórcy oprogramowania lub zamówienie usługi w wyspecjalizowanej firmie.

3.12 Internet challenge.

Idea internetowych wyzwań polega na wrzucaniu do sieci filmików przedstawiających osoby, które usiłują sprostać najdziwniejszym zadaniom – w teorii zabawnym, najczęściej niezbyt rozsądnym, nierzadko groźnym. Istotą tej mody jest pokazanie swoich dokonań możliwie jak najszerszemu gronu odbiorców. Pomysły na internetowe wyzwania biorą się z różnorodnych inspiracji. Mogą to być spontaniczne pomysły internautów czy inspiracje filmowe, ale pojawiają się wśród nich także poważne akcje społeczne takie, jak Ice Buckett Challenge (kampania społeczna na rzecz chorych na stwardnienie zanikowe boczne) mające na celu zwrócenie uwagi na ważne problemy społeczne.

Okazuje się, iż tego rodzaju zabawy angażują dużą grupę nastolatków. Do najpopularniejszych internetowych wyzwań podejmowanych przez młodzież należą m.in.: oblewanie się lodowatą wodą, udawanie mrożonego kurczaka, selfie na najwyższej konstrukcji w mieście, itp.

Niestety część internetowych wyzwań to wysoce ryzykowne zachowania zagrażające zdrowiu lub życiu. Przykłady wysoce ryzykownych Wyzwań internetowych (Internet challenge):

- 1) Neknomination - wypicie w możliwie najkrótszym czasie jak największej ilości alkoholu
- 2) Zawody w połknięciu jak największej ilości lekarstw/ środków medycznych
- 3) Wyzwanie ognia - polegające na oblewaniu się łatwopalną substancją i podpalaniu jednej lub kilku części ciała i natychmiastowym gaszeniu
- 4) Sól i lód - posypywanie skóry solą, a następnie przykładanie kostki lodu i wytrzymanie z palącym bólem jak najdłużej (grozi powstaniem odmrożeń trzeciego stopnia i martwicą skóry)
- 5) Zabawa w duszenie – polegająca na odcinaniu dostępu tlenu do mózgu w celu osiągnięcia stanu euforii jak po zażyciu substancji psychoaktywnych.

1. Działania wobec zdarzenia.

Informacja o tym, że uczeń (bądź grupa uczniów) angażuje się w ryzykowne internetowe wyzwania może pochodzić z różnych źródeł: obserwacji wychowawcy klasy, nauczycieli, psychologa, pedagoga szkolnego, informacji od rówieśników, publikacji na portalach społecznościowych. Należy

ustalić, w jakiego rodzaju wyzwania czy niebezpieczne gry angażują się uczniowie, czy niosą one za sobą ryzyko utraty zdrowia lub życia, czy używane są substancje psychoaktywne: alkohol, narkotyki, leki, czy uczniowie nakłaniani są do podejmowania niebezpiecznych zachowań przez osoby trzecie (np. poznane w Internecie). Jeśli opisane niebezpieczne zachowania (w szczególności z wykorzystaniem substancji psychoaktywnych lub niebezpiecznych narzędzi) mają miejsce na terenie szkoły, należy dokonać oceny stanu zdrowia ucznia/uczniów zaangażowanych w te zachowania.

2. Działania wobec uczestników zdarzenia

W przypadku zdarzeń mających miejsce na terenie szkoły lub w jej pobliżu i obarczonych wysokim ryzykiem zagrożenia zdrowia lub życia (np. zabawa w duszenie), konieczne jest przerwanie zachowania, ocena stanu ucznia (bądź uczniów) oraz wezwanie pomocy medycznej (pogotowia ratunkowego) w razie wystąpienia zagrożenia zdrowia lub życia ucznia. Należy wezwać do szkoły rodziców ucznia i zobowiązać ich do odebrania dziecka ze szkoły. W dalszej kolejności należy przeprowadzić rozmowę z uczniem oraz jego rodzicami – przekazujemy informację o zachowaniu dziecka, konsekwencjach związanych z angażowaniem się w niebezpieczne zachowania. W rozmowie z rodzicami wychowawca ustala sposób dalszego postępowania, zobowiązuje rodziców do monitorowania zachowania dziecka. Jeśli sprawa dotyczy całej klasy (lub dużej grupy uczniów z danej klasy), należy przeprowadzić spotkanie z rodzicami uczniów, podczas którego wychowawca informuje o sytuacji (fakty, zdarzenia, osoby zaangażowane), a następnie opracowuje z rodzicami plan postępowania z uczniami. Podobne spotkanie należy przeprowadzić z klasą - rozmowa o zdrowotnych, psychologicznych i emocjonalnych skutkach angażowania się w niektóre wyzwania internetowe, przyczynach dla których młodzież bierze udział w internetowych zabawach, wizerunku budowanym przez filmy i zdjęcia dokumentujące internetowe wyzwania w sieci, itp.

Uwaga! Nie należy szeroko upowszechniać w szkole szczegółowych informacji o angażowaniu się uczniów w internetowe wyzwania, aby nie rozbudzić ciekawości innych uczniów i tym samym zachęcić ich do naśladowania zachowania kolegów.

3. Działania wobec instytucji pomocowych i współpracujących

1) Współpraca szkoły z poradnią:

Za zgodą rodziców/opiekunów prawnych szkoła powinna podjąć współpracę z poradnią psychologiczną jeśli zachodzi taka potrzeba lub inną placówką zajmującą się problemami dzieci i młodzieży.

2) Współpraca z organami ścigania.

W przypadku wyzwań czy „gier” nakłaniających do targnięcia się na życie, sprawę należy niezwłocznie zgłosić na policję lub do prokuratury oraz zawiadomić administratora strony

internetowej, na której znajduje się wyzwanie lub gra. Zgłoszenie o tego rodzaju niebezpiecznych treściach można także przesłać do Zespołu Dyżurnet.pl (www.dyzurnet.pl).

3) Powiadomienie sądu rodzinnego.

Tylko w sytuacji, gdy do szkoły napływają informacje o towarzyszących przejawach demoralizacji dziecka.

4. Dokumentacja

Pracownik szkoły przeprowadzający interwencję zobowiązany jest do sporządzenia notatki służbowej z rozmów z uczniem oraz jego rodzicami/opiekunami prawnymi. Jeśli rozmowa przebiega w obecności świadka (np. wychowawcy) powinien on podpisać notatkę po jej sporządzeniu.

5. Monitorowanie sytuacji ucznia

Wskazane jest monitorowanie zachowania ucznia (lub grupy uczniów) w zakresie przestrzegania ustalonych zasad postępowania (zaprzestania udziału w niebezpiecznych zachowaniach).

Rozdział III Inne sytuacje kryzysowe

SPOSOBY REAGOWANIA W PRZYPADKU WYSTĄPIENIA INNYCH SYTUACJI KRYZYSOWYCH.

4. Wagary.

- 1) Nauczyciele sprawdzają listę obecności uczniów na każdej lekcji, odnotowując nieobecnych i spóźniających się.
- 2) Wszyscy nauczyciele są zobowiązani regularnie kontrolować frekwencję uczniów na swoich zajęciach lekcyjnych. W przypadku stwierdzenia 4 kolejnych nieobecności tylko na lekcjach z danego przedmiotu (kiedy uczeń jest obecny na pozostałych lekcjach w tym dniu), nauczyciel ma obowiązek zgłosić ten fakt wychowawcy klasy, który podejmie odpowiednie działania.
- 3) Rodzice mają obowiązek systematycznie kontrolować frekwencję uczniów i informować wychowawcę klasy osobiście, telefonicznie lub pisemnie o przyczynie nieobecności dziecka trwającej dłużej niż 5 dni. W przypadku braku takiej informacji wychowawca jest zobowiązany skontaktować się z rodzicem ucznia (fakt ten potwierdza zapisem w dzienniku).
- 4) Nieobecność dziecka w szkole winna być traktowana jako zdarzenie nadzwyczajne i usprawiedliwiane tylko z ważnych powodów w trakcie nieobecności lub w ciągu 7 dni po powrocie ucznia do szkoły. Usprawiedliwienie powinno być wpisane przez rodziców w e-dzienniku, lub w wersji papierowej.
- 5) W sytuacji przedłużającej się nieobecności ucznia w szkole (ponad 5 dni), kiedy brak jest informacji od rodziców i wychowawcy nie udało się z nimi nawiązać kontaktu osobistego ani telefonicznego, należy zgłosić problem do pedagoga szkolnego, który we współpracy z wychowawcą podejmie odpowiednie działania.
- 6) Usprawiedliwiane są tylko te godziny, o których rodzic wie i których daty jest w stanie umieścić na usprawiedliwieniu. Szkoła nie honoruje usprawiedliwień, w których rodzic prosi o usprawiedliwienie dziecku wszystkich nieobecności bez powoływania się na konkretne daty.
- 7) Zwolnienia ucznia z zajęć lekcyjnych lub usprawiedliwienia nieobecności może dokonać wyłącznie rodzic (prawny opiekun) dziecka.
- 8) Zwolnienia od rodziców w formie pisemnej uczeń przekazuje wychowawcy klasy, a gdy ten jest nieobecny - pedagogowi szkolnemu i dopiero za ich zgodą uczeń może opuścić szkołę.
- 9) Jeżeli nieusprawiedliwione nieobecności ucznia powtarzają się, wychowawca przeprowadza z uczniem rozmowę dyscyplinującą. Informuje ucznia o konsekwencjach, jakie poniesie z powodu powtarzających się nieobecności na lekcjach. O tym fakcie powiadamia rodziców ucznia i pedagoga szkolnego.

- 10) Wychowawca wspólnie z pedagogiem organizuje spotkanie z rodzicami (prawnymi opiekunami) ucznia, podczas którego informuje o liczbie godzin nieusprawiedliwionych, konsekwencjach prawnych wynikających z tego faktu, konieczności systematycznej kontroli dziecka w szkole (osobiście lub telefonicznie), Zastosowaniu przez szkołę form zaradczych i kontrolnych.
- 11) Pedagog szkolny obejmuje ucznia indywidualną opieką w celu motywowania go do systematycznego uczęszczania na zajęcia szkolne.
- 12) Po wyczerpaniu wszystkich możliwych działań pedagogicznych i dalszych wagarów ucznia, Dyrektor wysyła pisemne zawiadomienie do rodziców (prawnych opiekunów) informujące o nieobecności ucznia w szkole, a więc nierealizowaniu przez niego obowiązku szkolnego. Przez nierealizowanie obowiązku szkolnego należy rozumieć nieusprawiedliwioną nieobecność w okresie jednego miesiąca, na co najmniej 50% obowiązkowych zajęć edukacyjnych.
- 13) Gdy uczeń nie spełnia obowiązku szkolnego, Dyrektor kieruje do jego rodziców (prawnych opiekunów) informację zawierającą:
- stwierdzenie, że obowiązek szkolny nie jest realizowany,
  - informację, że niespełnienie obowiązku jest zagrożone skierowaniem sprawy na drogę postępowania egzekucyjnego.
- 14) W przypadku konieczności skierowania sprawy na drogę egzekucji administracyjnej. Dyrektor kieruje wniosek o wszczęcie egzekucji administracyjnej do organu prowadzącego. Nieuczęszczanie ucznia do szkoły powoduje skierowanie wniosku do MOPSU, Sądu Rodzinnego i Nieletnich w Gdańsku, kuratora sądowego, Policji. O wniosku pedagog powiadamia rodziców (opiekunów prawnych) ucznia. Nieusprawiedliwione godziny lekcyjne mają wpływ na ocenę zachowania ucznia i rozpatrywane są zgodnie z zapisami zawartymi w Statucie szkoły.

5. Ciąża u niepełnoletniej uczennicy.

Cel	Celem procedury jest określenie sposobu postępowania w przypadku stwierdzenia ciąży u niepełnoletniej uczennicy i udzielenia jej adekwatnej pomocy.
Osoby odpowiedzialne	Dyrektor szkoły, wicedyrektor w przypadku nieobecności dyrektora, wychowawca klasy, pedagog/psycholog szkolny.
Sposób działania	Nauczyciel, który dowiedział się, że uczennica jest w ciąży, niezwłocznie informuje o tym wychowawcę klasy i dyrektora szkoły. Wychowawca klasy, pedagog szkolny i dyrektor szkoły spotykają się, aby zebrać więcej informacji o uczennicy oraz o jej sytuacji rodzinnej. Wychowawca, psycholog, pedagog szkolny przeprowadza rozmowę z uczennicą, starając się ustalić, czy rodzice już wiedzą o jej ciąży oraz czy ciąża nie

jest wynikiem przestępstwa (gwałtu). Jeśli ciąża jest wynikiem przestępstwa należy powiadomić odpowiednie organy.

Wychowawca klasy, psycholog, pedagog szkolny i dyrektor szkoły ustalają formy pomocy, jakie zaproponują uczennicy oraz szczegóły dotyczące sposobu przeprowadzenia rozmowy z uczennicą i jej rodzicami lub prawnymi opiekunami. W sytuacji, gdy rodzice lub opiekunowie prawni nie wiedzą jeszcze o ciąży i uczennica boi się im o tym powiedzieć, może prosić o pośredniczenie w poinformowaniu ich o swojej sytuacji. Wychowawca w porozumieniu z psychologiem i pedagogiem szkolnym podejmuje stosowne działania z zachowaniem szczególnej ostrożności i dyskrecji.

Wychowawca w obecności psychologa, pedagoga szkolnego i dyrektora szkoły informuje uczennicę i jej rodziców lub opiekunów prawnych o możliwych formach pomocy ze strony szkoły. Wyjaśnia szczegółowo warunki i zasady korzystania z każdej z przedstawionych form pomocy. Odpowiada na pytania i wątpliwości.

Uczennica z rodzicami lub opiekunami prawnymi podejmuje (w ustalonym terminie – tydzień od przekazania im informacji) decyzję |w sprawie form pomocy, z których chcieliby skorzystać.

O podjętej decyzji informują wychowawcę klasy i dyrektora.

Wychowawca klasy, dyrektor i rodzice lub opiekunowie prawni uczennicy podejmują działania niezbędne do przyznania uczennicy - zależnie od dokonanego wyboru - nauczania indywidualnego lub indywidualnego toku nauki. Wychowawca i wyznaczeni nauczyciele wdrażają uzgodniony z rodzicami lub prawnymi opiekunami uczennicy sposób realizacji obowiązku szkolnego.

Każdy przypadek ciąży nieletniej poniżej 15 roku życia należy zgłosić do prokuratury.

Wychowawca klasy, psycholog i pedagog szkolny uzgadniają rodzaj i sposób świadczenia pomocy i wsparcia (psychologicznego, organizacyjnego). Podejmują działania kształtujące pozytywne postawy rówieśników (np. spotkania ze specjalistami, warsztaty z empatii i tolerancji). Mogą ponadto przeprowadzić, np. z udziałem lekarza lub innego specjalisty, zajęcia podnoszące poziom wiedzy z zakresu świadomej prokreacji, inicjacji seksualnej, antykoncepcji.

Dyrektor informuje nauczycieli pracujących z uczennicą o jej ciąży oraz o uzgodnionym sposobie postępowania. Przypomina o potrzebie zachowania

	dyskrecji oraz o tym, że nauczyciele są zobowiązani do nie ujawniania spraw poruszanych na zebraniu rady pedagogicznej, które mogą naruszać dobra osobiste uczniów lub ich rodziców.
--	--

6. Śmierć ucznia.

Otrzymanie wiadomości, że osoba bliska stała się ofiarą katastrofy, wypadku samochodowego, zabójstwa czy samobójstwa jest „ciosem” psychologicznym dla bliskich. Rodzina i przyjaciele mogą wręcz utożsamiać się z cierpieniem, jakiego doświadczyła ofiara.

Najbardziej drastycznym przeżyciem jest śmierć dzieci, które naturalnie nie powinny odchodzić przed osobami dorosłymi. Wszystkie reakcje typowe dla żałoby są, w przypadku rodziców, którzy stracili dziecko, wyjątkowo silne i długo trwające. Zwłaszcza gniew, zgorzkniałość i samoobwinianie, poczucie winy. O śmierci ucznia lub nauczyciela, która miała miejsce na terenie szkoły lub w związku z zajęciami szkolnymi, wycieczkami, koloniami itp. powinien poinformować rodzinę dyrektor szkoły lub osoba upoważniona. Dotyczy to oczywiście sytuacji, kiedy jest na to czas. Pozostałe przypadki pozostają w gestii Policji, lekarzy itp.

1. Powiadamianie o śmierci zawsze powinno się odbywać twarzą w twarz. Należy unikać powiadamiania za pomocą telefonu lub poczty, jeśli jest to tylko możliwe. Powinno się odbywać w mieszkaniu, nigdy w progu drzwi. Prawidłowe powiadamianie o śmierci musi spełnić następujące warunki:
  - 1) Dostarczyć niezbędne informacje.
  - 2) Udzielić pierwszego wsparcia dla ofiar.
  - 3) Ochronić godność.
  - 4) Okazać szacunek wobec ofiary jak i powiadamianej rodziny.
2. Powiadomienie powinno odbyć się w czasie możliwie jak najkrótszym od ustalenia tożsamości ofiary i ustalenia tożsamości osób mu najbliższych.
3. Przed powiadomieniem należy zebrać informacje o relacjach ofiary z osobą powiadamianą, o stanie zdrowia osoby powiadamianej (zwłaszcza choroby serca, krążenie, cukrzyca itp.), które są istotne do przewidywania sposobu reakcji osoby powiadamianej. Osoby powiadamiane mogą reagować w sposób bardzo emocjonalny, mogą potrzebować pierwszej pomocy. Warto przygotować sobie wsparcie pogotowia medycznego, żeby móc umożliwić w razie potrzeby natychmiastową interwencję lekarską.
4. Powiadomienie o śmierci powinno odbywać się, przez co najmniej dwie osoby. Jedna udziela informacji, druga zaś obserwuje reakcje osoby powiadamianej. Powiadomienie powinno odbyć się na terenie przyjaznym osobie powiadamianej.
5. Zawiadomienie powinno być możliwie jak najprostsze, bez „owijania w bawełnę” i dorabiania różnych historii. Np. „Mam dla pani / pana bardzo złą wiadomość: pani / pana bliski nie żyje”. Powinno się wyrazić współczucie, przykrość i zrozumienie. Tak jak w przypadku standardowych

kondolencji. Należy zachować się empatycznie, w razie potrzeby udzielić wsparcia fizycznego np. objąć osobę, podać chusteczkę do nosa.

6. Trzeba być przygotowanym na udzielenie wszystkich informacji, jakich będzie wymagała osoba powiadamiana. Osoby te często czują potrzebę dowiedzenia się szczegółów dotyczących śmierci bliskiego, okoliczności itp. (jak, w jaki sposób, kiedy, gdzie). Udzielane informacje powinny być proste i zwięzłe. Należy unikać drastycznych szczegółów i informacji niepotrzebnych, odnoszących się do drugorzędnych elementów sprawy.
7. Należy skupić się na udzieleniu pomocy i wsparcia rodzinie zmarłego – zaproponować pomoc w zawiadomianiu innych bliskich, zapytać się czy jest coś, co możemy zrobić dla rodziny zmarłego.
8. Nie należy, po zawiadomieniu o śmierci, zostawiać rodziny i bliskich zmarłego samych, bez opieki. Powinien zostać pracownik socjalny lub psycholog, tak długo, aż minie pierwsza reakcja – szok lub pojawią się osoby bliskie np. członkowie rodziny, znajomi, przyjaciele. Należy podać swoje dane kontaktowe (telefon, ewentualnie adres), aby udzielić informacji lub / i wsparcia, w razie potrzeby. Aby rodzina ofiary nie czuła się pozostawiona sama sobie. Podać namiary instytucji udzielających wsparcia (np. psychologowie).
9. Jeżeli rodzina zmarłego nie znajduje się w miejscu zamieszkania, należy powiadomić sąsiadów o potrzebie kontaktu z rodziną (powodem jest wydarzenie nadzwyczajne, interwencja z udziałem medyków itp.), natomiast nie należy udzielać szczegółowych informacji sąsiadom, nie należy wspominać o śmierci, aby to nie oni zawiadomili rodzinę zmarłego.
10. Rodzina nie może dowiadywać się o śmierci ucznia z mediów lub od osób trzecich. Obowiązek informowania leży po stronie personelu szkoły, dyrekcji.
11. Absolutnie unikać należy powierzania zadania informowania o śmierci dzieciom lub nastolatkom.

6.1 Żałoba po śmierci ucznia (za wyjątkiem śmierci samobójczej).

1. Działania interwencyjne:
  - 1) Poinformowanie nauczycieli, wychowawców.
  - 2) Przypomnienie zasady kierowania dyskusją z elementami odreagowania z uczniami, na potrzeby godzin wychowawczych, innych lekcji.
  - 3) Poinformowanie uczniów na forum klasy.
  - 4) Rozmowa o okolicznościach śmierci, uwzględniając życzenia rodziny zmarłego.
  - 5) Stworzenie możliwości uczestniczenia w ceremoniach pogrzebowych, uroczystościach o charakterze „wspominkowym” itp.
2. Działania naprawcze:

- 1) Ocenienie potrzeby – monitorowanie stanu psychicznego uczniów ze szczególnym uwzględnieniem reakcji stresu pourazowego, zwrócenie uwagę na uczniów, u których stwierdzono szczególnie ostry lub chroniczny przebieg reakcji.
- 2) Skonsultowanie sytuacji z pedagogiem / psychologiem szkolnym lub specjalistą z PPP, z placówkami wsparcia zewnętrznego

7. Sytuacja podejrzenia o stosowaniu przemocy w rodzinie ucznia.

Każdy pracownik szkoły jest zobowiązany do zgłoszenia wychowawcy klasy lub bezpośrednio pedagogowi/psychologowi szkolnemu, podejrzenia dotyczącego stosowania przemocy w rodzinie ucznia. Do podstawowych zadań szkoły w ramach procedury należy:

- 1) Diagnoza sytuacji i potrzeb osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, w tym w szczególności dzieci.
- 2) Zapewnienie i zorganizowanie niezwłocznie dostępu do pomocy medycznej, jeżeli wymaga tego stan zdrowia dziecka.
- 3) Udzielanie kompleksowych informacji rodzicowi, opiekunowi prawnemu, opiekunowi faktycznemu lub osobie najbliższej o możliwościach pomocy psychologicznej, prawnej, socjalnej oraz wsparcia rodzinie, w tym o formach pomocy dzieciom świadczonych przez instytucje i podmioty w zakresie specjalistycznej pomocy na rzecz osób dotkniętych przemocą w rodzinie.
- 4) Pedagog/psycholog szkolny przeprowadza z dzieckiem rozmowę wyjaśniającą sytuację i sporządza notatkę z rozmowy.
- 5) Rozmowę z osobą co, do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, przeprowadza się w warunkach gwarantujących swobodę wypowiedzi i poszanowanie godności tej osoby oraz zapewniających jej bezpieczeństwo.
- 6) Następnie, w sytuacji gdy podejrzenie dotknięcia przemocą dotyczy dziecka, wzywa się na rozmowę wyjaśniającą osobę, nie podejrzewaną o przemoc, w celu wyjaśnienia sytuacji.
- 7) Jeżeli osobami, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie wobec dziecka, są rodzice, opiekunowie prawni, działania z udziałem dziecka przeprowadza się w obecności pełnoletniej osoby najbliższej w rozumieniu art. 115 § 11 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny (Dz. U. nr 88, poz. 553, z późn. zm.), zwanej dalej "osobą najbliższą".
- 8) Wszczęcie procedury następuje przez wypełnienie przez pedagoga/psychologa szkolnego w obecności osoby, co, do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, formularza „Niebieska Karta — A”
- 9) W przypadku braku możliwości wypełnienia formularza „Niebieska Karta — A”, z uwagi na nieobecność osoby co, do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, stan jej zdrowia, wypełnienie formularza „Niebieska Karta — A” następuje

niezwłocznie po nawiązaniu bezpośredniego kontaktu z tą osobą lub po ustaniu przyczyny uniemożliwiającej jego wypełnienie.

- 10) W przypadku, gdy nawiązanie bezpośredniego kontaktu z osobą, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, jest niewykonalne, wypełnienie formularza „Niebieska Karta — A” następuje bez udziału tej osoby.
- 11) Wszczynając procedurę, należy podjąć współpracę z MOPS-em, Policją w celu zapewnienia bezpieczeństwa osobie, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie.
- 12) Przekazanie wypełnionego formularza „Niebieska Karta — A” do przewodniczącego zespołu interdyscyplinarnego następuje niezwłocznie, nie później niż w terminie 7 dni od dnia wszczęcia procedury.
- 13) Kopię wypełnionego formularza „Niebieska Karta — A” pozostawia się u wszczynającego procedurę. Dokumentacja jest przechowywana w gabinecie pedagoga szkolnego.
- 14) Dalszy tok postępowania leży w kompetencji przewodniczącego zespołu interdyscyplinarnego.
- 15) Jeżeli w trakcie działań podejmowanych w ramach procedury, zachodzi podejrzenie, że osoba, wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie, dopuściła się po raz kolejny stosowania przemocy w rodzinie, wypełnia się formularz "Niebieska Karta- A" w zakresie niezbędnym do udokumentowania nowego zdarzenia i przesyła go do przewodniczącego zespołu interdyscyplinarnego.

Rozdział IV Kontakty z mediami

Procedury reagowania w przypadku kontaktu z mediami.

W sytuacji wystąpienia w szkole sytuacji kryzysowej należy przygotować się, że media będą obecne na terenie szkoły lub w jej pobliżu w trakcie lub tuż po jej ustąpieniu. Dyrektor szkoły i jej pracownicy powinni być przygotowani na różnorodne warianty udzielania informacji o zdarzeniu. Należy pamiętać, że przekaz medialny kształtuje wyobrażenie o rodzaju i rozmiarze kryzysu w daleko większym stopniu, niż byśmy oczekiwali. W związku z tym lepiej kontrolować przepływ informacji, niż narażać wizerunek szkoły na niedomówienia i nieprawdziwe informacje. Poza tym media oprócz funkcji czysto komunikacyjnej i opiniodawczej często pełnią rolę łącznika informacji między rodzinami.

1. Za organizację kontaktów z mediami odpowiada dyrektor szkoły.
2. Kontakt z mediami w sytuacji kryzysowej odbywa się w formie oficjalnych komunikatów.
3. W przygotowaniu oficjalnych komunikatów bierze udział Zespół Kryzysowy.

4. Tylko dyrektor lub wyznaczona przez dyrektora osoba kontaktuje się z mediami, przekazuje niezbędne informacje.
5. Pozostali pracownicy szkoły nie udzielają informacji o kryzysie, nie wyrażają swoich opinii publicznie do czasu oficjalnego zakończenia sprawy.
6. Należy wyznaczyć miejsce oraz godzinę, gdzie będą udzielane oficjalne informacje dotyczące zdarzenia.
7. Na zapytania ze strony mediów należy odpowiadać natychmiast, przekazując jedynie pewne informacje, unikając domysłów na temat prawdopodobnych przyczyn sytuacji kryzysowej.
8. W miarę możliwości należy zwołać konferencję prasową, której przewodniczy dyrektor szkoły lub osoba przez niego upoważniona. Należy zawsze dokładnie przemyśleć wybór mówcy występującego podczas konferencji, ponieważ jego kompetencje merytoryczne i komunikacyjne silnie wpłyną na ogólne wrażenie u odbiorców. Oczekujących dziennikarzy warto, szczególnie w niesprzyjających warunkach pogodowych, ugościć w wydzielonych pomieszczeniach, warto też zadbać dla nich o dostęp do niezbędnych urządzeń.

Rozdział V Pomoc psychologiczno-pedagogiczna dla uczniów Procedura organizowania i udzielania pomocy psychologiczno- pedagogicznej dla uczniów.

Podstawa prawna:

1. Ustawy z 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe (Dz. U. z 2023 r. poz. 900, poz. 1672, poz. 1718, poz. 2005).
2. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie zasad organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz. U. z 2023 r. poz. 1798).
3. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym (Dz. U. z 2020 r. poz. 1309).
4. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 24 sierpnia 2017 r. w sprawie organizowania wczesnego wspomaganie rozwoju dzieci (Dz. U. 2017 poz. 1635).

Pomoc psychologiczno-pedagogiczna jest udzielana uczniowi ze względu na jego indywidualne potrzeby edukacyjne, wynikające w szczególności z:

1. Niepełnosprawności.
2. Niedostosowania społecznego.
3. Zagrożenia niedostosowaniem społecznym.
4. Zaburzeń zachowania lub emocji.
5. Ze szczególnych uzdolnień.
6. Ze specyficznych trudności w uczeniu się.
7. Deficytów kompetencji i zaburzeń sprawności językowych.
8. Choroby przewlekłej.
9. Sytuacji kryzysowych lub traumatycznych.
10. Niepowodzeń edukacyjnych.
11. Zaniedbań środowiskowych związanych z sytuacją bytową ucznia i jego rodziny, sposobem spędzania czasu wolnego i kontaktami środowiskowymi.
12. Trudności adaptacyjnych związanych z różnicami kulturowymi lub ze zmianą środowiska edukacyjnego, w tym związanych z wcześniejszym kształceniem za granicą.

Pomoc psychologiczno-pedagogiczna jest organizowana i udzielana we współpracy z:

1. Rodzicami uczniów.
2. Poradniami psychologiczno-pedagogicznymi, w tym poradniami specjalistycznymi.
3. Organizacjami pozarządowymi oraz innymi instytucjami i podmiotami działającymi na rzecz rodziny, dzieci i młodzieży.

Do zadań nauczycieli i specjalistów należy w szczególności:

1. Prowadzenie badań i działań diagnostycznych uczniów w tym rozpoznawanie indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych uczniów.
2. W oddziale przedszkolnym: prowadzenie obserwacji pedagogicznej mającej na celu wczesne rozpoznanie u dziecka dysharmonii rozwojowych i podjęcie wczesnej interwencji, a w przypadku dzieci realizujących obowiązkowe roczne przygotowanie przedszkolne – obserwację pedagogiczną zakończoną analizą i oceną gotowości dziecka do podjęcia nauki w szkole (diagnoza przedszkolna).
3. W szkole prowadzenie obserwacji pedagogicznej w trakcie bieżącej pracy z uczniami mającą na celu rozpoznanie u uczniów:
  - 1) trudności w uczeniu się, w tym w przypadku uczniów klas I– III szkoły podstawowej deficytów kompetencji i zaburzeń sprawności językowych oraz ryzyka wystąpienia specyficznych,
  - 2) trudności w uczeniu się, a także potencjału ucznia i jego zainteresowań, szczególnych uzdolnień.
4. Wspomaganie uczniów w wyborze kierunku kształcenia i zawodu w trakcie bieżącej pracy z uczniami.
5. Określanie mocnych stron, predyspozycji, zainteresowań i uzdolnień uczniów.
6. Rozpoznawanie przyczyn niepowodzeń edukacyjnych lub trudności w funkcjonowaniu uczniów, w tym barier i ograniczeń utrudniających funkcjonowanie uczniów i ich uczestnictwo w życiu oddziału przedszkolnego, szkoły.
7. Podejmowanie działań sprzyjających rozwojowi kompetencji oraz potencjału uczniów w celu podnoszenia efektywności uczenia się i poprawy ich funkcjonowania.
8. Współpraca z poradnią w procesie diagnostycznym i postdiagnostycznym, w szczególności w zakresie oceny funkcjonowania uczniów, barier i ograniczeń w środowisku utrudniających funkcjonowanie uczniów i ich uczestnictwo w życiu oddziału przedszkolnego, szkoły.
9. Ocena efektów działań podejmowanych w celu poprawy funkcjonowania ucznia.
10. Planowanie dalszych działań.
11. Dbałość o własny rozwój: aktywny udział w szkoleniach, warsztatach, kursach dotyczących udzielania uczniom pomocy psychologiczno-pedagogicznej.
12. Zaangażowanie w prowadzenie i organizowanie ciekawych zajęć.
13. Systematyczne diagnozowanie potrzeb i możliwości uczniów i wdrażanie do procesu edukacyjnego wniosków z diagnoz.

14. Zbieranie od rodziców informacji zwrotnych (opinii) na temat jakości prowadzonych zajęć.
15. Wprowadzanie działań i ćwiczeń interaktywnych, stosowanie metod aktywizujących.
16. Doskonalenie systemu motywacyjnego dla uczniów.
17. Budowanie poczucia własnej wartości u uczniów.
18. Kształtowanie umiejętności współpracy w grupie (nie dotyczy zajęć indywidualnych).
19. Propagowanie poprzez stronę internetową szkoły, gazetki ściennie, gazetkę internetową swoich działań prowadzonych w zakresie organizowanych zajęć.

W przypadku stwierdzenia, że uczeń ze względu na potrzeby rozwojowe lub edukacyjne oraz możliwości psychofizyczne wymaga objęcia pomocą psychologiczno-pedagogiczną, wychowawca, nauczyciel lub specjalista udzielają uczniowi tej pomocy w trakcie bieżącej pracy z uczniem.

Pomoc psychologiczno-pedagogiczna w oddziale przedszkolnym oraz w szkole jest udzielana przede wszystkim podczas bieżącej pracy z dzieckiem/ucznikiem.

W oddziale przedszkolnym, w szkole pomoc psychologiczno-pedagogiczna jest udzielana rodzicom uczniów i nauczycielom w formie porad, konsultacji, warsztatów i szkoleń.

Pomoc psychologiczno-pedagogiczna, w przypadku posiadania przez ucznia/dziecko opinii wydanej przez poradnię psychologiczno-pedagogiczną lub specjalistyczną jest udzielana po złożeniu przez wychowawcę wniosku.

Korzystanie z pomocy psychologiczno-pedagogicznej w szkole jest dobrowolne i nieodpłatne. Jeżeli rodzic ucznia/dziecka nie wyraża zgody na organizowanie przez szkołę pomocy psychologiczno-pedagogicznej, składa pisemną rezygnację w tej sprawie.

Dyrektor szkoły organizuje wspomaganie w zakresie realizacji zadań z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej polegające na zaplanowaniu i przeprowadzeniu działań mających na celu udzielanie adekwatnej pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

Pedagog w oparciu o ewidencję prowadzoną przez wychowawców prowadzi ewidencję wszystkich uczniów w szkole, którym udzielana jest pomoc psychologiczno-pedagogiczna.

Wychowawca jest odpowiedzialny za sposób zorganizowania i przebieg oraz koordynuje udzielanie pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

Wychowawca odpowiada za właściwe prowadzenie i przechowywanie dokumentacji ucznia/dziecka. Porady, konsultacje, warsztaty i szkolenia prowadzą nauczyciele i specjaliści.

Organizowanie i udzielanie pomocy psychologiczno-pedagogicznej dla uczniów, którzy nie posiadają opinii lub orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego wydanej przez poradnię psychologiczno-pedagogiczną/specjalistyczną.

1. Pomoc psychologiczno-pedagogiczna jest udzielana na wniosek:

- 1) ucznia;
- 2) rodziców ucznia;
- 3) nauczyciela, wychowawcy, specjalisty prowadzącego z uczniem zajęcia;
- 4) poradni psychologiczno-pedagogicznej;
- 5) pracownika socjalnego;
- 6) asystenta rodziny;
- 7) kuratora sądowego.

2. Pomoc psychologiczno-pedagogiczna jest udzielana z inicjatywy:

- 1) ucznia;
- 2) rodziców ucznia;
- 3) dyrektora;
- 4) nauczyciela prowadzącego zajęcia z uczniem;
- 5) poradni;
- 6) asystenta nauczyciela lub pomocy nauczyciela;
- 7) pracownika socjalnego;
- 8) asystenta rodziny;
- 9) kuratora sądowego;
- 10) organizacji pozarządowej, innej instytucji lub podmiotu działających na rzecz rodziny, dzieci i młodzieży.

Dyrektor po otrzymaniu informacji o uczniu potrzebującym pomocy organizuje spotkanie zespołu nauczycieli uczących, wychowawcy oraz specjalistów. Wychowawcy powierza koordynowanie prac zespołu przydzielenie odpowiedniej do dysfunkcji pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

Wychowawca razem ze specjalistami zatrudnionymi w szkole i wszystkimi nauczycielami uczącymi ucznia/dziecko, niezwłocznie, dokonuje wstępnej oceny poziomu funkcjonowania ucznia/dziecka, ustala sposób dostosowania wymagań edukacyjnych oraz ustala formy, okres, wymiar godzin udzielania tej pomocy przedstawia w formie pisemnej.

Ze wstępną oceną poziomu funkcjonowania ucznia/dziecka zapoznają się wszyscy nauczyciele pracujący z uczniem/dzieckiem, a w swojej bieżącej pracy uwzględniają wskazówki do pracy zapisane w tym dokumencie - głównie dotyczące dostosowania wymagań edukacyjnych. Osobą odpowiedzialną za efekty udzielanej pomocy jest osoba prowadząca zajęcia. Nauczyciele/specjaliści, w wybrany przez siebie sposób, monitorują przebieg realizacji udzielanej pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

Organizowanie i udzielanie pomocy psychologiczno-pedagogicznej dla uczniów, którzy posiadają opinię wydaną przez poradnię psychologiczno-pedagogiczną lub specjalistyczną.

1. Pomoc psychologiczno-pedagogiczna, w przypadku posiadania przez ucznia/dziecko opinii wydanej przez poradnię psychologiczno-pedagogiczną lub specjalistyczną jest udzielana na wniosek rodzica.
2. Osobami odpowiedzialnymi za efekty udzielanej pomocy są osoby prowadzące odpowiednie zajęcia.
3. Nauczyciele, specjaliści, w wybrany przez siebie sposób, monitorują przebieg realizacji udzielanej pomocy psychologiczno-pedagogicznej uczniom poprzez autoewaluację, stały monitoring, zbieranie informacji zwrotnych od rodziców i uczniów.

Organizowanie i udzielanie pomocy psychologiczno-pedagogicznej dla uczniów, którzy posiadają orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego.

1. Po złożeniu przez rodzica orzeczenia zespół nauczycieli i specjalistów opracowuje wielospecjalistyczną ocenę poziomu funkcjonowania ucznia -WOPFU uwzględniając diagnozę i wnioski sformułowane na jej podstawie oraz zalecenia zawarte w orzeczeniu o potrzebie kształcenia specjalnego, we współpracy, w zależności od potrzeb, z poradnią psychologiczno-pedagogiczną, w tym specjalistyczną.
2. Wielospecjalistyczna ocena poziomu funkcjonowania ucznia uwzględnia w szczególności:
  - 1) indywidualne potrzeby rozwojowe i edukacyjne, możliwe strony, predyspozycje, zainteresowania i uzdolnienia ucznia;
  - 2) w zależności od potrzeb, zakres i charakter wsparcia ze strony nauczycieli, specjalistów, asystentów lub pomocy nauczyciela;
  - 3) przyczyny niepowodzeń edukacyjnych lub trudności w funkcjonowaniu ucznia, w tym bariery i ograniczenia utrudniające funkcjonowanie i uczestnictwo ucznia w życiu przedszkolnym lub szkolnym, a w przypadku ucznia realizującego wybrane zajęcia wychowania przedszkolnego lub zajęcia edukacyjne indywidualnie lub w grupie liczącej do 5 uczniów, zgodnie ze wskazaniem zawartym w programie – także napotkane trudności w zakresie włączenia ucznia w zajęcia realizowane wspólnie z oddziałem przedszkolnym lub szkolnym oraz efekty działań podejmowanych w celu ich przezwyciężenia.
3. Zespół w terminie 30 dnia od złożenia w Szkole orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego opracowuje indywidualny program edukacyjno-terapeutyczny – IPET na podstawie WOFU.
4. Zespół opracowuje IPET na okres, na jaki zostało wydane orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego.
5. Wielospecjalistyczna ocena poziomu funkcjonowania ucznia dokonywana jest, co najmniej 2 razy w roku (w pierwszym i drugim półroczu) uwzględniając ocenę efektywności wdrażanego indywidualnego programu edukacyjno-terapeutycznego.

6. Okresowej wielospecjalistycznej oceny poziomu funkcjonowania ucznia dokonuje się, w zależności od potrzeb, we współpracy z poradnią psychologiczno-pedagogiczną, w tym poradnią specjalistyczną,.
7. W pracach nad opracowaniem wielospecjalistycznej oceny poziomu funkcjonowania ucznia oraz indywidualnego programu edukacyjno-terapeutycznego uczestniczą nauczyciele uczyący oraz specjaliści.
8. Spotkania zespołu, o którym mowa mogą być organizowane z inicjatywy każdego członka zespołu, rodziców lub Dyrektora.
9. Za ustalanie terminów spotkań oraz powiadomienie osób biorących udział w spotkaniach, w tym rodziców ucznia jest odpowiedzialny wychowawca oddziału.
10. O spotkaniach dyrektor informuje rodziców poprzez pisemne zawiadomienie.
11. Osoby biorące udział w spotkaniu są zobowiązane do nieujawniania spraw poruszanych na spotkaniu, które mogą naruszać dobra osobiste ucznia, jego rodziców, nauczycieli specjalistów pracujących z uczniem lub innych osób.
12. Rodzic ma prawo wziąć udział w spotkaniach zespołu.
13. W spotkaniach zespołu może uczestniczyć osoba zaproszona przez Szkołę, np. pracownik z poradni lub przez rodzica, np. lekarz (osoba uprawniona, z racji posiadanych kwalifikacji, do współpracy w związku z organizowaniem pomocy psychologiczno-pedagogicznej).
14. Wychowawca oddziału odpowiada za właściwe prowadzenie i przechowywanie dokumentacji ucznia posiadającego orzeczenie do kształcenia specjalnego.
15. Rodzice ucznia otrzymuje kopię:
  - 1) wielospecjalistycznej oceny poziomu funkcjonowania ucznia,
  - 2) indywidualnego programu edukacyjno-terapeutycznego.

Nauczyciele/specjaliści monitorują, w ustalony przez siebie sposób, przebieg realizacji udzielanej pomocy psychologiczno-pedagogicznej. Dwa razy w ciągu roku szkolnego dokonują ewaluacji IPET - u dokonując oceny przydatności i skuteczności podejmowanych działań rewalidacyjnych, dydaktycznych, wychowawczych w odniesieniu do założonych celów. Opracowują WOPFU oraz wnioski do dalszej pracy z uczniem.

Podstawowym celem pomocy psychologiczno-pedagogicznej jest udzielenie uczniom i ich rodzicom adekwatnego wsparcia w przypadku wystąpienia trudności. Wymiernym wskaźnikiem będzie przede wszystkim liczba uczniów korzystających z różnych form terapii, oferowanych przez szkołę. Istotna także będzie liczba uczniów skierowanych na badania do Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej oraz poradni specjalistycznych.

O adekwatności udzielanego wsparcia świadczy także tematyka spotkań realizowanych w ramach godzin wychowawczych, zgodna z bieżącymi potrzebami i profilaktyką prozdrowotną. Wychowawcy

w klasach mogą systematycznie sprawdzać stopień integracji zespołu klasowego, między innymi poprzez badania socjometryczne. Służą one wyłonieniu liderów grupy, jak również tak zwanych outsiderów, których należy objąć szczególną opieką i obserwacją.

Kolejnym celem jest opieka nad uczniami przechodzącymi na kolejny etap edukacyjny (zajęcia przeprowadzane przez psychologów szkolnych, ankiety). Nowi uczniowie, rozpoczynający naukę w naszej szkole, po zmianie dotychczasowej placówki bądź miejsca zamieszkania, korzystają z indywidualnych rozmów z psychologiem szkolnym. Mają one na celu określenie stopnia adaptacji w naszej szkole oraz wsparcia ucznia w nowej sytuacji.

Uczniowie po silnych przeżyciach traumatycznych (śmierć w rodzinie, przewlekła choroba, wypadki losowe) są objęci indywidualną opieką psychologiczną i pedagogiczną. Istotnym wskaźnikiem, jakości udzielanej pomocy psychologiczno-pedagogicznej jest wszechstronnie rozumiana współpraca z rodzicami uczniów (konsultacje, zebrania, godziny dostępności).

Procedury opracował zespół w składzie:

1. Dorota Łagnowska
2. Anna Dudek
3. Magdalena Dymarkowska
4. Sylwia Kuźdźyń
5. Katarzyna Nojmyler

Sprawdziła:
Iwona Polańska

Zatwierdził
Paweł Biesiekierski
Dyrektor Szkoły